

SÖKAREN

NR 8

1978

PRIS 7:00 inkl. moms

Det kristna, spiritualistiska Edelweiss-Förbundet

En liten, för allmänheten nästan okänd religiös sammanslutning är Edelweiss-Förbundet, grundat 1890. Det har aldrig haft mer än 16 medlemmar och samlas i ett kapell på Grev Turegatan i Stockholm.

På bilden tänder Anna Nyman ljusen vid altaret. Läs hennes redogörelse på sidorna 2-4! (Foto Rein Vålme.)

EDELWEISS-FÖRBUNDET

Av Anna Nyman

Foto Rein Vålme

Inne på den grönskande gården till en fastighet på Grev Turegatan i Stockholm ligger ett litet kapell. På lördagskvällarna kan grannarna i de omkringliggande husen ibland höra hur dess klocka ringer in helgen. Men annars är det ytterst få som alls känner till dess existens.

S:t Mikael's kapell tillhör föreningen Edelweiss-Förbundet, som grundades den 13 april 1890 av mrs Huldine Mosander-Beamish.

Mrs Beamish var född svenska men efter sitt giftermål under många år bosatt på Irland. Så småningom separerade hon dock från sin man och återvände till Stockholm i slutet av 1870-talet. Här kom hon i kontakt med kretsen kring Bertha Valerius (1824-1895), konstnärinna och en av Sveriges första kvinnliga fotografer, som tillsammans med några vänner bildat en liten spiritualistisk cirkel, på den tidens romantiska blomsterspråk kallad "Klöfverbladet".

Huldine Beamish blev det fjärde "bladet" i "klöver".

Spiritualistiska tankegångar hade då helt nyligen vunnit inträde i Sverige och intresset "låg i tiden", precis som intresset för österländska religioner och inre utveckling på meditationens väg gör i dag.

Man provade sig fram med psykograf och även med automatisk skrift, och Bertha Valerius gav 1886 ut ett litet häfte, tryckt hos Almqvist & Wiksell, som hon kallade "Meddelanden från den osynliga världen, erhållna genom ett skrivande medium".

"Genom utgifvandet av följande meddelanden vill det medium som erhållit dem göra klart för en större krets att umgänget med en osynlig värld kan vara någonting helt annat än de flesta människor ännu föreställa sig", skriver hon i företalet.

"Befrämjande tron på de christna sanningar, som nu i hela världen så

mycket betviflas, kan det på samma gång sprida ljus öfver detta och det tillkommande lifvet. Min erfarenhet som medium har dock lärt mig att umgänget med en osynlig värld ej kan medföra välsignelse om ej en allvarlig längtan efter ljus och tro varit driffjedern dertill.

Den deremot, som först af allt söker Guds rike och Hans rättfärdighet och aldrig önskar annan upplysning än den, som kan göra hans ande mer villig att genomträngas af Guds rena ljus, på jorden uppenbarat i Hans ende son, skall alltmäta omgivas af de högre väsen, som stå inför Guds tron, tjänande Honom natt och dag; och då kan han blifva delaktig af de 'andens gåfvor' om hvilka Paulus talar och som i den första christna församlingen läto de troende göra så stora under."

Detta var upprinnelsen till Edelweiss-Förbundet.

Förbundets namn är liksom "Klöfverbladet" typiskt för den tidens blomsymbolik, och stiftarinnan har här dragit en parallell mellan edelweissblomman, som växer i den höga, rena luften nära himlen, och de högre kunskaper, som förbundets medlemmar hoppades få ta del av på spiritualistisk väg.

Men att nå dessa kunskaper kan innebära, menade hon, en lika stor fara som att plocka den vita alpblommen. Vägen går i båda fallen över bråddjup, de själsliga inte mindreriskabla än bergsklyftornas.

"Ett nyfiket och förvetet forskande samlar omkring ett medium en mängd villoandar, som så kunna innästa sig att både kroppens och sjelens helsa lida deraf", skriver Bertha Valerius.

När Edelweiss-Förbundet stiftades, uppgick dess medlemsantal till sexton personer och dess "inre krets" har sedan aldrig överstigit denna siffra. Både män och kvinnor kunde bli medlemmar, det var således inget religiöst "systraskap",

vilket ibland felaktigt har uppgivits. Men liksom fallet är i de flesta sådana sammanslutningar var kvinnorna i majoritet.

Fortfarande kunde väl förbundet närmast liknas vid en spiritualistisk cirkel, där mrs Beamish's dotter, Huldine Fock, vid moderns bortgång på julaften 1892 efterträdde sin mor som ledare.

Men så småningom utvidgades kretsen kring förbundet allt mer, och många människor, både i Sverige och utomlands, stod i förbindelse med den ursprungliga lilla cirkeln i Stockholm.

Huldine Fock hade under sin barndom i trakten av Cork på södra Irland kommit i kontakt med en äkta, varm katolicism – dock inte genom representanter för den katolska kyrkans prästerskap utan bland befolkningen i trakten. Hon hade tagit djupa intryck av den innerliga, självklara fromhet, det liv "i Gud", som dessa människor präglades av och kunde omöjligt förstå hur hennes engelska far och hans anhöriga kunde fördöma en sådan religion.

Men så flyttade hon med sin mor till Sverige.

I vårt land präglades den officiella kyrkan vid denna tid av stelhets, kyla och formalism. Och att något sådant som en direkt Gudskontakt, en meditativ och kontemplativ erfarenhet av Guds verklighet över huvud taget kunde förekomma betraktades som vidskeplig inbillning av de flesta bland dem som över huvud taget hade hört talas om något sådant.

Redan som mycket ung flicka hade Huldine Fock emellertid genom egna erfarenheter trängt in i denna andliga värld och dessa direktupplevelser kom sedan att prägla hela hennes liv.

Under de nära 40 år som Huldine Fock stod som ledare för Edelweiss-Förbundet, influerades det starkt av hennes personlighet och livs-

S:t Mikael's kapell, Grev Turegatan 68. Bilden är tagen på sommaren 1978, en tid på året när förbundet inte har sammankomster. Eljest möts man ca en gång i veckan till bön, meditation och samtal i andliga ämnen.

syn. Det var också då som det hade sin mest livaktiga tid.

I motsats till så många strängt sekteristiska sammanslutningar stod förbundet öppet för medlemmar av alla trosriktningar. Fortfarande var dess huvudsakliga inriktning starkt spiritualistisk och de "budskap" som erhöles, samlades i flera böcker och utgjorde grunden för verksamheten.

Men bön och meditation – fast hon tydligen inte känner till detta ord trots att hon utövar det i praktiken – liksom själslig och materiell hjälp till utslagna människor, var minst lika viktigt.

År 1904 gav Huldine Fock ut en bok, "Länkar i sanningens kedja", på Nordin & Josephsons förlag och skrev också under årens lopp en mängd "öppna brev" i olika frågor till präster och andra opinionsbildare, där hon i ganska ampra ordalag gick till angrepp mot vad hon ansåg vara orätt.

Många av hennes åsikter måste ha varit kolossalt chockerande för det samhällsskikt hon tillhörde. Så pläderade hon bl a för kvinnliga

präster, för u-hjälp, för arbetarnas del i företagets vinster – men varnar också för faran av alltför egenmäktiga fackföreningar. Och hon talar även om den hjärtats hårdhet hon alltför ofta finner hos många av dem som ägnar sig åt professionell välgörenhet.

Hon för, liksom sin mor, en långvarig och intensiv korrespondens med Oscar II med tankeutbyte i andliga frågor, hon utövar healing och tycks ha hjälpt otaliga människor såväl materiellt som genom samtal i djupt personliga ämnen.

Samtliga hennes fem döttrar, Fanny Wilamowitz-Moellendorff, Elsa Fock, Mary von Rosen, Carin Göring och Lily Martin, blev så småningom verksamma inom samma intressesfär som sin mor och några av dem hade också starka mediala anlag.

Så finns t ex en mängd "andliga budskap" av Carin Görings hand bland förbundets skrifter, men till moderns förtvivlan slets Carin nästan itu mellan sin dragning mot den andliga sidan av livet och sin passionerade kärlek till Hermann Gö-

ring och sin lojalitet mot hans ideal, som ända till slutet också var hennes egna.

"Det är alldeles underbart vad Carin får höga saker om heliga ting fast hon är alldeles omöjlig i det jordiska!" skriver Huldine Fock i ett brev till Fanny Wilamowitz.

Men ändå kom det aldrig till någon brytning mellan Huldine och hennes dotter och måg under en tid då annars släkten på grund av skandalen med Carins skilsmässa från sin första man var uppdelad i två läger.

Huldine räknade alltid med människans svaghet och stötte aldrig någon ifrån sig. Och fast Hermann Göring aldrig lät sina politiska åsikter influeras av Huldines livssyn, högaktade han och älskade sin svärmor.

"Älskade mamma!" skriver han i ett brev på stapplande svenska den 2 januari 1926. "Nu vill jag också särskilt tacka mamma för den förtjusande lilla stund som jag kunde tillbringa på förbundet! Du anar inte vad jag kände i den underbara atmosfären. Allt var så lugnt, så

skönt, man kommer bort från allt jordisk bråk och sorger, man kände sig i en andra värld. Jag sluttade ögonen och lät genomströmma den rena, överjordiska atmosfären med vilken hela rummet var fyllt. Jag kände mig som en svimmare, som en liten stund rastade på en ensam ö för att samla nya krafter innan han måste kasta sig i igen i livets rasande ström. Jag tackade Gud och skickade upp till honom varma böner, han ville hjälpa oss alla i det nya år, att äntligen solen strålar igen i vår mörka liv!"

Men varken Huldine eller Carin hann någonsin uppleva de vidrigheter som nazismens maktövertagande i Tyskland så småningom ledde till. Den 25 september 1931 lämnar Huldine sin jordiska kropp och följs knappt en månad senare av Carin, som då genomgått så stora både själsliga och kroppsliga lidanden att hennes inre kluvenhet liksom bränts bort och den andliga sidan helt tagit över. Hennes kärlek till Herrmann Göring kvarstod dock genom hela livet.

Carins äldre syster Elsa övertar nu ledningen av Edelweiss-Förbundet, men då även hon snart lämnar det jordiska, intas hennes plats i stället av en yngre syster, Mary von Rosen, som vid sin bortgång i februari 1967 efterträddes av Ingrid af Ekenstam, Linköping.

Under Mary von Rosens tid kom hennes högkyrkliga inriktning att till en viss grad prägla förbundet, vars kapell år 1935 invigdes av biskop Gustaf Aulén.

En av medlemmarna under denna tid var konstnärinnan Louise Adelsborg (1885–1971) som gjort sig mest känd för de serviser hon komponerade för Rörstrand, men vars mindre kända religiöst inspirerade broderier var hennes livsverk. De hänger i kyrkor och hos privatpersoner över hela landet och berättar symboliskt om röd, jordisk kärlek som renas till vithet i himmelsk eld. Om lidandets törnen som blommar till sist. Om det nyfödda Jesusbarnet, "Universums pärla", i mitten av den mystiska rosens nyss öppnade kronblad. Något av hennes broderier, olika för skilda delar av kyrkoåret, hänger också alltid i Edelweiss-Förbundets kapell, där den 19 juli 1977 Carl Gustaf von Rosens närmaste samlades till en privat minnesgudstjänst just vid den tid då hans jordfästning ägde rum i Mekane Yesuskyrkan i Addis Abeba. Kanske inte så många känner till den varma gudstro som med åren växte sig allt starkare inom honom, gav honom kraft att ständigt försöka på nytt, och kom ho-

På gården utanför S:t Mikael's kapell, som är inrättat i ett f d stall, finns en skulptur av Kristus med kärleksfullt utsträckta armar.

nom att se medmänniskan också i dem som stod efter hans liv.

Och fortfarande samlas Edelweiss-Förbundets medlemmar till bön och samtal i andliga ämnen. Den spiritualistiska grunden kvarstår, men inget utövande medium finns numera i kretsen.

Det som i dag förenar medlemmarna kan kanske närmast beskri-

vas som en gemensam tro på Guds andes ljus i alla människor, på möjligheten att genom bön, meditation och ett inre lyssnande nå kontakt med den andliga världen samt en strävan att omsätta de insikter man därigenom kan erhålla i det dagliga livet.

Anm. Anna Nyman är journalist och arbetar på Året Runt.

Den vetenskapliga mystiken

Av Örjan Björkhem

Ur den nyutkomna boken "Människan och verkligheten" (Zindermans förlag). Se recension sidan 34!

"Plötsligt, utan någon som helst förvarning, fann han sig omgiven av ett eldsfärgat moln. Ett ögonblick tänkte han på brand – någon plötsligt eldsvåda i den stora staden. Nästa ögonblick visste han att ljuset kommit inifrån honom själv.

Omedelbart efteråt kom det över honom en känsla av upprymdhet, en oändlig lycka. In i hans hjärna gick en blix av Brahmas Upplysning som alltsedan dess väglett hans liv. I hans hjärta föll en droppe av Brahmisk Frid som alltsedan dess lämnat en efterdyning av himmelriket."

Detta är, med hans egna ord, en beskrivning av ett par sekunder av den kanadensiske psykiatern Richard Maurice Buckes liv. Dessa sekunder skulle fullständigt förändra honom, och det kvartssekel han sedan levde från upplevelsen 1872 ägnade han helt åt utforskandet av det Kosmiska Medvetande, som han menade sig ha fått en glimt av under denna korta stund.

Bucke ville framför allt vara vetenskapsman och var också en aktad sådan, han blev bland annat president för American Medical-Psychological Association. När han nu själv dragits in i mystiken, som han länge haft intresse för – redan fem år före den egna upplevelsen hade han kommit i kontakt med Walt Whitman – ville han behandla också detta område vetenskapligt.

Bucke var övertygad om att han upptäckt vad som helt enkelt var ett högre medvetandetillstånd. Djuren hade, enligt honom, bara ett enkelt medvetande, dvs medvetande om sinnesintryck etc. Människan stod ett plan högre, hon kunde

dessutom vara medveten om sig själv. Nästa steg, det steg som utmärkte den högre människa som är på väg att utvecklas ibland oss, är det kosmiska medvetandet. Bucke försökte definiera det så exakt som möjligt och enligt honom har det följande elva karakteristika:

a) Personen som upplever kosmiskt medvetande känner sig plötsligt innesluten i en flamma eller ett lysande moln, eller känner att medvetandet är fyllt av ett sådant ljus.

b) På samma gång känner han sig innesluten i en känsla av glädje, säkerhet, triumf, frälsning. Det sista ordet är egentligen inte korrekt, säger Bucke, ty frälsningsvissheten består i en förvisning att ingen frälsning behövs, att världen är tillräcklig som den är.

c) Samtidigt, eller omedelbart efter den emotionella upplevelsen, kommer en intellektuell illumination, som är omöjlig att beskriva. Som i en blix ser han universums mening. Detta är inte någonting han tror, utan han både ser och förstår att det kosmos som för det självmedvetna intellektet består av död materia, i själva verket är en levande närvaro. Han förstår att människan i själva verket är en mindre, levande del av en ocean av oändligt liv. Han förstår att universum är byggt på den princip vi kallar kärlek, att livet är evigt och att varje individs slutliga lycka är absolut säker.

d) Samtidigt med moralisk upphöjdhed och intellektuell illumination kommer en känsla av odödlighet. Det här är ingen intellektuell övertygelse, och inte heller en känsla av att lära sig någonting nytt. Det

är mycket elementärare än så och kan bättre jämföras med övertygelsen hos var och en om att vara en individ.

e) Vid illuminationen försvinner all rädsla för döden.

f) Allt syndamedvetande försvinner också. Det gäller dock ingen befrielse från synden, utan en övertygelse att det inte finns någon svnd i världen att fly från.

g) Plötsligheten hos illuminationen är någonting utmärkande. Det bästa det kan jämföras med är en blix under en mörk natt, som plötsligt visar fram det landskap som dolt i mörkret.

h) Människans karaktär före illuminationen är en avgörande faktor. (Illuminationen kommer endast till moraliskt högtstående personer.)

i) Åldern är också avgörande: illuminationen kommer sällan före trettioårsåldern.

j) Den som undergår illuminationen får sedan mycket större charm än förut.

k) Det förekommer ofta att utseendet förändras, inte bara det allmänna uttrycket som exempelvis vid stor glädje, utan som en direkt transfiguration, en avgjord förändring av utseendet.

Bucke är övertygad om att det kosmiska medvetandet så småningom ska komma alla människor till del, men är mycket ödmjuk beträffande sin egen upplevelse. Själv tillhör han inte de kommande människorna, han har bara fått en vag aning om den verklighet som vi alla småningom ska få till del.

Allt eftersom tiden går kommer fler och fler människor att uppleva detsamma, menar han, men han är långtifrån den ende som hittills

gjort det. Alldeles säkra fall av kosmiskt medvetande är människor som Buddha, Jesus, Paulus, Plotinos, Muhammed, Dante, Johannes av Korset, Böhme och Walt Whitman, menar Bucke. Naturligtvis kan han inte påvisa alla ovanstående kännetecken hos dessa historiska gestalter, men eftersom han själv upplevt samma sak kan han postulera vad som fattas, och kommer därigenom att komplettera flera biografier med nytt material. "Var och en som själv upplevt det, inser att detta är samma sak."

Det förefaller klart att kännetecknen på det kosmiska medvetandet kommer helt från hans egen upplevelse. Många av dessa är dessutom rena värderingar som det ju alltid är svårt att komma överens om. Lika klart är det givetvis att beträffande åtskilliga av dessa historiska gestalter vet vi att det Bucke säger är direkt felaktigt. Inte skulle Paulus känna igen resonemangen om synden eller Muhammed frälsningsvissheten.

I beskrivningen av upplevelsen har Bucke presenterat den idealbild han har av människan, och de idealmänniskor han känner till har fått stå upp till upplevelsens försvar. Den samhörighet vi känner med våra ideal har kanske aldrig fått en vackrare illustration än i Buckes magnum opus, som just heter "Cosmic Consciousness".

Boken har blivit till något av en bibel i amerikanska hippiekretsar och är ett av de intelligentaste försöken att göra empirisk vetenskap av en utopisk vision.

Bucke är långtifrån den ende som trott att lösningen på lidandet i världen är att människan utnyttjar sina potentialiteter. Colin Wilson, som hämtar sin inspiration närmast från William James, beskriver samma situation i sina böcker om Outsiders. Men hans Outsider är i stället den som genomskådat farsen, som sett universum som det är i den absoluta meningslösheten. Wilson ser likt Bucke en lösning i de högre medvetandetillstånden som kan ge människan möjlighet att leva helt och fullt.

Som vi småningom kommer att se finns det inte bara positiva mystiska upplevelser utan också negativa. Den expansiva optimism som finns i Buckes upplevelser har sin negativa motpol i en förtvivlan intill döden. För varje mystiker som träder i kontakt med guden kan vi visa på en annan som förföljs av djävulen, som har upplevelser av samma oerhörda verklighetskaraktär.

Men den negativa mystiken kan

sällan få en positiv innebörd när verklighetskaraktären blivit tillräckligt stark. Martin Luther upplevde huvudsakligen den negativa polen, med djävulssyner och ångestladdade upplevelser. Oftast leder emellertid den negativa mystiken till att den upplevande identifieras som sjuk.

Tack vare ett stort tillmötesgående från Sankt Lars sjukhus i Lund har jag fått möjlighet att läsa igenom journaler för att söka efter denna typ av negativ mystik. Som väntat finns det åskilliga exempel på detta och vi kan välja ett exempel från ungefär samma tid som då Bucke hade sin upplevelse. Namn och andra i sammanhanget betydelselösa uppgifter är givetvis förändrade.

Då Håkan kommer in till hospitalet 1914 är han 61 år gammal och till ytterlighet nedstämd. Ett år tidigare har han när han arbetade på åkern hört en röst som sade "se på Jesus" och samtidigt kände han den Helige Ande ingjutas i sig.

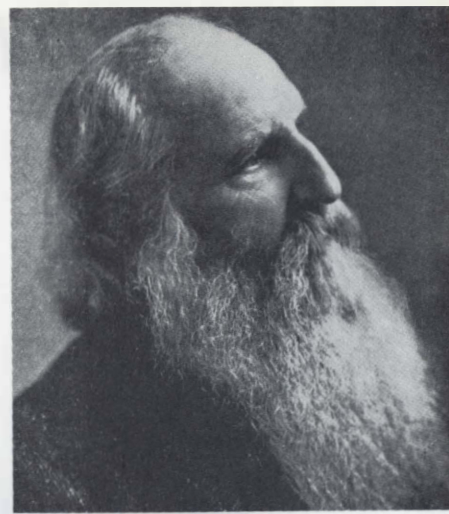
Det var en stor lycka han erfor, men liksom Anna Jöns Dotter förstod han inte riktigt vad det innebar, utan fortsatte sitt liv som förut. Först då allting var för sent, insåg han vad det var som hänt. Han hade blivit utnämnd till den andre Kristus, till den som skulle upprätta tusenårsriket på jorden, men han förstod det inte förrän det var för sent.

Nu blir det i stället djävulen som kommer att regera i tusen år, förstår Håkan. Allting blir fördärvat och fördömt, och han ensam bär skulden. Han har fått den Helige Ande ingjuten i sitt hjärta, men eftersom han inte har följt sin kallelse blir hjärtat utrivet ur kroppen på honom och han känner sig alldeles ihålig. Världen har förvandlats till helvetet inför hans ögon och han inser att han är död, fast inte lekamligen.

Ett halvår tillbringar han på hospitalet, omgiven av skräksyner. Han vill inte äta – en så oerhörd syndare som han förtjänar inte maten. De onda andarna hotar honom med att slå av honom armar och ben.

Men plötsligt händer det honom någonting. En natt då han inte riktigt vet om han sover eller är vaken, hör han dunkla röster som säger honom att han är född på nytt – och patienterna omkring honom förvandlas till änglar. Det rätta tusenårsriket har av allt att döma kommit till honom nu.

Samma glädje kommer dock aldrig mer igen till Håkan. Fortfarande hör han röster som hotar honom med plågor och med korsfästelse.

Richard Maurice Bucke.

Han är så rädd om det bräckliga nya liv som han har fått, att han ofta inte vågar sig upp ur sängen av rädsla för att han skall göra någonting fel och därigenom förlora det. Nu är Håkan tämligen lugn och stillsam, men han får stanna kvar på hospitalet de närmaste tio åren, tills han kan överflyttas till kommundgården.

Richard Bucke fick en droppe av den Brahmiska upplysningen, Håkan fick en flamma från helveteselden. Bådas liv kom att fullständigt förändras till ett liv av oerhört mycket större intensitet. För Bucke kom det att bli en utveckling i positiv riktning, men Håkan kom att krossas under en övermäktig, transcendent verklighet.

Det är att lägga märke till att Håkan var psykotisk – men att hans galenskap bestod i att han verkligen upplevde den egna religionen. Han tog den transcendent verkligheten på allvar och hade inte kvar vardagsmänniskans förmåga att skilja på sanningarna. Den som omsätter religionen i verkligheten omkring sig, måste ha en oerhörd styrka för att kunna uthärda.

Vi måste också komma ihåg att Bucke i någon utsträckning lyckades bibehålla den vetenskapliga inställningen. Han koncentrerade sig inte på sina upplevelser, utan på teorierna kring dem. Visserligen kom han att lura sig själv – det blev inte den empiriska vetenskap som han själv så gärna ville tro.

Buckes vetenskapande var humanistens, han ville visa illuminationens förekomst i historien. Men vid samma tid fanns också en experimentell mystikforskning, som förtjänat större uppmärksamhet än den hittills fått. Den är visserligen lika lite vetenskap som Buckes forskning var det, men förtjänar ändå uppmärksamhet på grund av

det ljus den kastar över den mystiska upplevelsen.

Magi som naturvetenskap

År 1912 publicerades kemiprofessor Ludvig Staudenmaiers monografi: "Die Magie als experimentelle Naturwissenschaft" av Akademische Verlagsgesellschaft i Leipzig. Som framgår av titeln ville han göra om den gamla magin till en experimentell naturvetenskap, och han griper sig verket an med berömvärd tysk grundlighet.

År 1901 är den 36-åriga Staudenmaier professor i kemi i Friesing. Bakom sig har han åtskilliga års teologiska studier. Han är ogift, men mycket nöjd med sin position i den lilla staden, och talar åskilligt om den helt rimliga aktning man där ägnar Lärdomen. – Några vänner försöker nu få honom att experimentera med automatisk skrift. Till hans förvåning börjar snart handen leva sitt eget liv och skriva ner ting som förvånar honom ännu mera. Så ligger det alltså ändå någonting i den gamla magin! Staudenmaier kastar sig med liv och lust in i experimenterandet.

Först vill han lära sig att hallucinera, och han uppfinner en genial metodik. Han tar en liten docka, som han intensivt betraktar. Så sluter han ögonen och söker visualisera dockan. Han öppnar och sluter ögonen gång på gång tills dockan slutligen är "inbränd" på näthinnan.

Nu, menade Staudenmaier, är det uppenbart bara att göra om försöket med en docka som är aningen större. Sedan ökar man storleken tills det slutligen går att visualisera en figur i naturlig storlek. Figuren får liv och Staudenmaier kan börja kommunicera med personifikationerna.

Staudenmaiers intresse är naturligtvis huvudsakligen teoretiskt och han lyckas också slutligen förklara hur andar och dylikt kan uppträda. För honom är det aldrig någon tvekan om att han lyckas frammana verkliga fysiska fenomen. Normalt, menar han, ser man ju någonting genom att en ljusstråle träffar ögat.

När man hallucinerar sker det emellertid genom att man genom koncentrationen påverkar själva receptororganen, i det här fallet näthinnan. De plågade cellerna kommer härigenom att utsända ljusstrålar som s.a.s. tillverkar objektet ute i det fysiska rummet. Om det sedan är samma celler som svarar för varseblivningen uttalar han sig inte om.

Staudenmaier är vetenskapsman och fullt medveten om att det krävs

ganska mycket energi för att åstadkomma det nödvändiga ljuset. Han föreslår därför att vid fotografering skall man välja att hallucinera föremål av den färg som filmen är mest känslig för och utföra övningarna i ett absolut mörkt rum. Dessutom bör man naturligtvis välja små föremål, "så att ljuset räcker".

Av allt att döma har Staudenmaier inte själv tagit några fotografier. Det behövs inte, han har ju själv upplevt hallucinationerna och vet att det är verkliga objekt i det fysiska rummet som han tillverkat. Som för alla mystiker ligger för honom bekräftelsen i det upplevda.

Genom sina experiment har han skapat åtskilliga andar och personifikationer som inte vill lämna honom. En av personifikationerna, "Majestätet", är särledes besvärlig för honom. "Majestätet" tycks tillfredsställa åtskilliga av Ludwigs egna drömmar och tvingar honom att åka runt och studera olika residens. Staudenmaier ger efter på grund av vördnad inför personifikationen, som han avundas, men tröstar sig med att det inte heller är fy skam att bara vara högskoleprofessor.

Hur kan dessa personifikationer uppträda? Staudenmaier försöker konststycket att anvisa dem en plats mitt emellan verklighet och fantasi. Olika cellgrupper i hjärnan menar han har olika grader av självständighet. "Oanvända" områden får en större grad av självständighet, "Majestätets" uppträdande skulle till exempel kunna förklaras av hans egen medfödda blygsamhet. Personifikationerna blir sedan allt starkare ju mer han matar dem med olika typer av upplevelser som passar för dem.

De lägger sig också i hans liv. Då han var liten hade han som leksak en boll som ett ansikte hade ritats på. Då man tryckte ihop bollen, stack en lång röd tunga ut. "Rundhuvud" blir till en personifikation som tvingar honom att läsa skämttidningar och dessutom, ve och fasa, använder Staudenmaiers egen tunga till att sticka ut mot folk i omgivningen. Ludvig blir av detta naturligen något generad. Varje personifikation har nämligen kontroll över en viss kroppsdel, och de demoniska personifikationerna försöker vid åtskilliga tillfällen att få Staudenmaier att begå självmord, bl a en gång genom att sända ut energistrålning mot hans jaktpatriner.

Liksom hos Swedenborg koncentrerar sig de demoniska personifikationer framför allt på tarm-

apparaten. Staudenmaier har under denna tid magrat så att han kan känna tarmarna när han ligger på rygg. När en personifikation är aktiv, exciteras dess "ändorgan" och Staudenmaier kan genom att undersöka vilken tarmdel som är svullen alltid säga vilken demon han har att akta sig för.

Den aktade kemiprofessorn ägnar tio år av sitt liv åt att gå runt på den lilla stadens gator, högljutt gräländ med sina andar. Han är medveten om de risker han tar i vetenskapens intresse och varnar sina lärsare för att upprepa experimenten om de inte har tillräcklig själsstyrka. Han ger noggranna och exakta råd för hur experimenterandet bör gå till. Staudenmaier inser att han har kommit på någonting oerhört viktigt i sina forskningar. Det han studerar är också någon sorts kosmiskt medvetande fast han inte använder uttrycket.

Den värld han har öppnat, menar han själv, är en värld där människans möjligheter för första gången på allvar kan utnyttjas. Han slutar sin bok med en rörande vädjan om att få elever. Eller om han inte kan få elever – så kan han väl åtminstone få anhängare? Av allt att döma blev det inte så, och Ludvig Staudenmaiers heroiska utforskningar av den inre verkligheten har fallit i glömska.

Var Ludvig Staudenmaier sinnessjuk? För vår diagnostik var han det uppenbarligen, inte ens anpassningen verkar ha varit särdeles bra. Det står klart att han var helt i klorna på sina personifikationer och hallucinationer, och att de ofta hotade honom till livet. Han måste ha förefallit gravt psykotisk: han levde under en längre tid helt i den värld som konstituerades av hans alternativa verklighet.

Men det är inte så märkvärdigt. Det förunderliga är att hans upplevelser kunde publiceras som en vanlig akademisk avhandling, och att han klarade sig undan med det. Han lyckades bibehålla en ömklig rest av vetenskapsmannens distans, en distans som slutligen blev hans räddning. Han bibehöll övertygelsen om att det han upplevde var verkligt, verkligare än någonting annat, och samtidigt kunde han med hjälp av en trollformel passa in sin alternativa verklighet i den yttre verkligheten. Inom kort skulle också alla andra kunna uppleva det samma som han, det var vad han hoppades.

Bucke och Staudenmaier kom så båda att beskriva Homo Novis, den

Forts. på sidan 23

JESUS DOG INTE PÅ KORSET

Intervju med den muslimska Ahmadiyya-rörelsens överhuvud

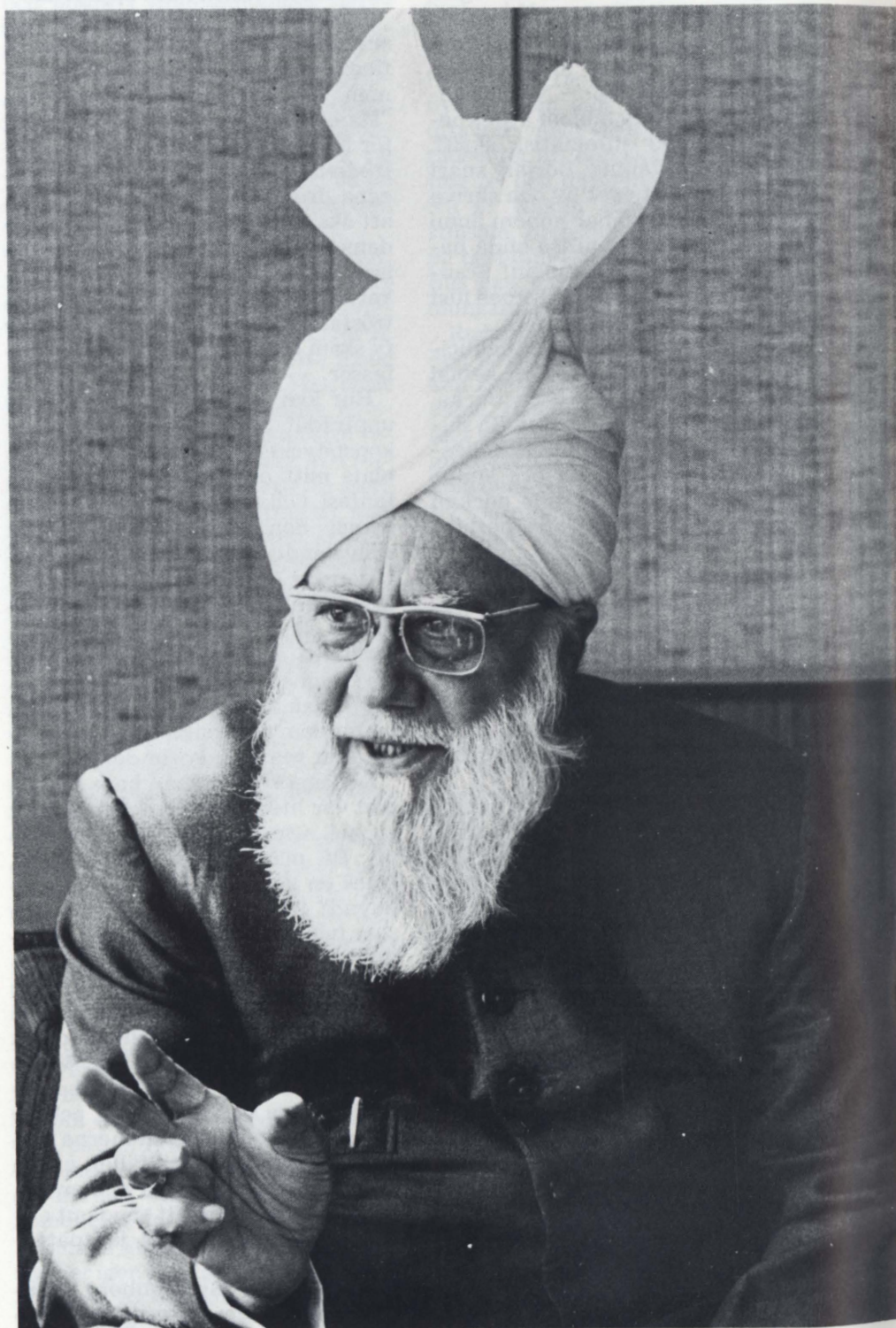
Text SM Foto Margareta Sundgren-Danell

I Bernadottesviten på Grand Hotel i Stockholm träffade vi kalifen Mirza Nasir Ahmad från Rabwah i Pakistan, vilken är andligt överhuvud för den missionerande muslimska Ahmadiyya-rörelsen, som uppger sig ha 10 miljoner medlemmar. Den har medlemmar också i Sverige, mest immigranter och utlänningar och endast ett fåtal svenskar.

En intressant del av Ahmadiyya-rörelsens tro är att Jesus aldrig dog på korset utan överlevde och efter korsfästelsen besökte Indien och Afganistan. Vi frågade Mirza Nasir Ahmad om det finns några uppteckningar rörande Jesus i Indien.

– Jadå, svarade han, det finns tusentals böcker som omnämner Jesu besök i de norra delarna av Indien. Och det existerar över tusen medicinska böcker av mycket hög kvalitet, där det står skrivet att en viss mycket berömd salva, som användes för Jesu sår, fick honom att tillfriskna sedan han, skendöd, tagits ned från korset. En del av dessa medicinska böcker har använts i undervisningen vid muslimska universitet i Spanien. Historien förtäljer oss att till och med kristna biskopar studerade vid dessa universitet. Hundratusentals kristna studenter lärde sig medicin från dessa böcker under medeltiden. De var skrivna av kristna, judar, muslimer och av humanistiska lärda tillhörande andra religioner, så det går inte att hävda att det var muslimer som uppfann saken på grund av fördomar.

– I Afganistan ligger, nära gränsen till Iran, en stad som heter Herat, och där finns ett litet samfund vars medlemmar lever kringsspridda i staden; de säger att de är av judisk härkomst och att Kristus efter korsfästelsen besökte dem och predikade sin lära för dem och omvände dem till kristendomen. De säger att det finns alltför många Nya testamenten och att

det Nya testamente som är känt i västerlandet inte är Kristi äkta testamente. Det nuvarande överhuvudet för detta lilla samfund är fader John, som säger sig vara ättling i 63:e generationen från dem som såg Kristus i sin krets och fick det Nya testamentet från hans undervisning.

– Det finns historieböcker som berättar att Jesus Kristus besökte Kashmir i norra Indien och Afganistan. En fråga är: Varför begav han sig till dessa platser? Svaret är: Vid denna tid levde endast två av Israels 12 stammar i och omkring Jerusalem. 10 av de 12 stammarna var spridda och hade slagit sig ned i Iran, Kashmir, Tibet och Afganistan. Det finns ett buddhistiskt kloster cirka 50 kilometer från Leh, huvudstaden i Ladhak, mitt bland Himalayas berg, och detta kloster har ett tiotal böcker som nämner Messias, som en gång besökte dem. Det står också skrivet i historieböcker att ett stort antal av de judar som slog sig ned i Kashmir lämnade Mose lag och omfattade buddhism eller hinduism, innan de anammade Kristus.

– Jesus själv sa, enligt Bibeln, att han var sänd till Israels förlorade stammar för att återföra dem till deras gamla religion. Dessa 10 stammar var förlorade för Israel i två avseenden. De hade lämnat sitt eget land och hade mycket liten förbindelse med källan till den judiska kunskapen och visdomen och med de judiska andliga lärorna; de befann sig så långt från Jerusalem att de saknade kontakt med de stora lärde i Israel. De var också förlorade för Israel i det avseendet att de hade lämnat Mose lag. Kristus begav sig till dessa människor, undervisade dem och vann dem tillbaka till Mose lag, alla 10 stammarna.

– Kristna humanistiska vetenskapsmän som på 1800- och 1900-talet besökt Iran och Kashmir har skrivit att det finns judiska drag hos de muslimska stammar som lever i den delen av världen; deras mantlar liknar de gamla judarnas mantlar, de har gamla hebreiska namn på sina små byar, de har hebreiska namn på sina barn och de har tusentals hebreiska ord i sitt språk. Hur kan dessa ord ha kommit in i språket hos invånare i Kashmir?

Mirza Nasir Ahmad har den uppfattningen att dessa spår av judisk befolkning i Kashmir och Iran är bevis för att Jesus besökte de länderna för 2 000 år sedan. Han sa:

– Man måste acceptera det faktum att Jesus verkligen färdades

där. Han led för människorna. Barfotad färdades han mellan de judiska bostadsorterna.

En av intervjuarna frågade kalifen om han menade att Kristus färdades i en rent fysisk form och inte i något slags andlig form.

Mirza Nasir Ahmad svarade att Jesus åt mat, och en andlig kropp varken äter eller dricker. Och en andlig kropp blir inte uttröttad, men efter korsfästelsen vittnar hans lärjungar om att han vandrade tillsammans med dem, och de såg tecken på trötthet hos hans kropp och bad honom att tillbringa natten tillsammans med dem. Den person som tillbringade natten i deras sällskap, och som de kallade Kristus, kan inte ha varit i en andlig kropp, eftersom han var trött och kände sig hungrig. Det är Nya testamentet som berättar detta för oss.

– Hur kan ni vara säkra på att Jesus inte dog på korset?

– Jag är säker på detta, eftersom han levde efter korsfästelsen! I ungefär 90 år färdades han mellan de judiska bostadsorterna och predikade för judarna där. Det visar att han inte dog på korset.

– Men de kristna säger att han dog på korset och sedan blev levande igen.

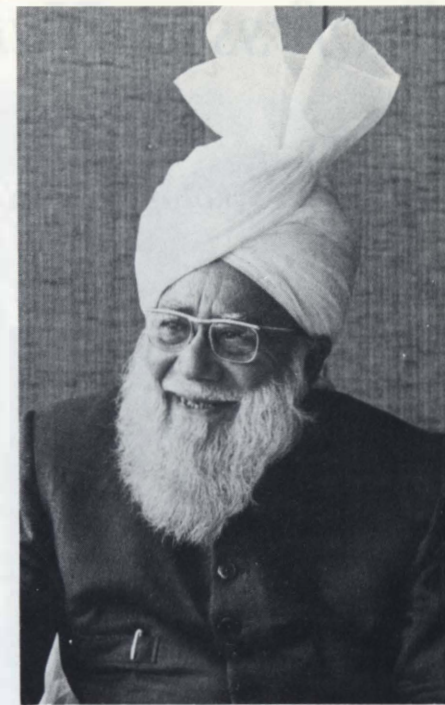
– Nej, de kristna säger att han dog på korset och sedan var död i tre dagar! De kristna säger att dessa tre dagar tillbringade han i helvetet och kom sedan tillbaka till jorden igen.

Därefter följde en diskussion med några av intervjuarna om var helvetet är beläget och huruvida Jesus uppstod i sin materiella kropp eller i en andlig kropp och varför han kom tillbaka från helvetet. En av de närvarande sa att enligt kristen tro kom han tillbaka för att bevisa att det inte finns någon död. Men kalifen var inte villig att acceptera den tanken som rimlig, eftersom, enligt de kristna, Kristus levde i helvetet dessa tre dagar.

Mirza Nasir Ahmad nämnde att Bibeln säger att Kristus dog på korset, men Kristus själv sa att hans återkomst hade till syfte att visa att han inte hade dött.

– Där finns en mycket fundamental motsägelse i Bibelns uppgifter, ansåg kalifen.

Alltså: för Ahmadiyya-rörelsens kalif kan en person som dött omöjligen bli levande igen. (Och det är ju ett faktum att vi vetenskapligt inte känner till något exempel på motsatsen.) Och en person som levtt efter det han blivit korsfäst, kan aldrig ha dött på korset. (Vi har hävdat detsamma i Sökaren: När en

person, Jesus eller vem som helst, visat sig vara vid liv, sedan han trots vara död, då måste man säga att han endast varit skendöd – det är inte klokt att påstå att han varit verkligt – ”kliniskt” – död men blivit levande igen.)

Enligt Ahmadiyya-rörelsen dog Jesus en naturlig död vid 120 års ålder och begravdes i Kashmir. Han var en profet liksom så många andra judiska profeter före honom.

Kalifen sa att även bland de kristna själva är det en tvist rörande om Jesus var en gud.

– Det finns kristna unitarianer som endast tror på en Gud. De tror inte att Jesus var Gud, utan en profet. Så denna meningsmotsättning rörande Jesus råder dels mellan skilda kristna sekter och dels mellan kristendomen och andra religioner. Eftersom detta är kontroversiellt, krävs en dialog.

– Vad anser ni om ”Jesu grav i Kashmir”? Det sägs att han blev begravnen där. Är det sant?

– Jag tror att det är sant, eftersom det finns så många fakta som visar att Kristus dog i det området för ungefär 2000 år sedan och begravs i den där graven.

– Var han Yus Asaph?

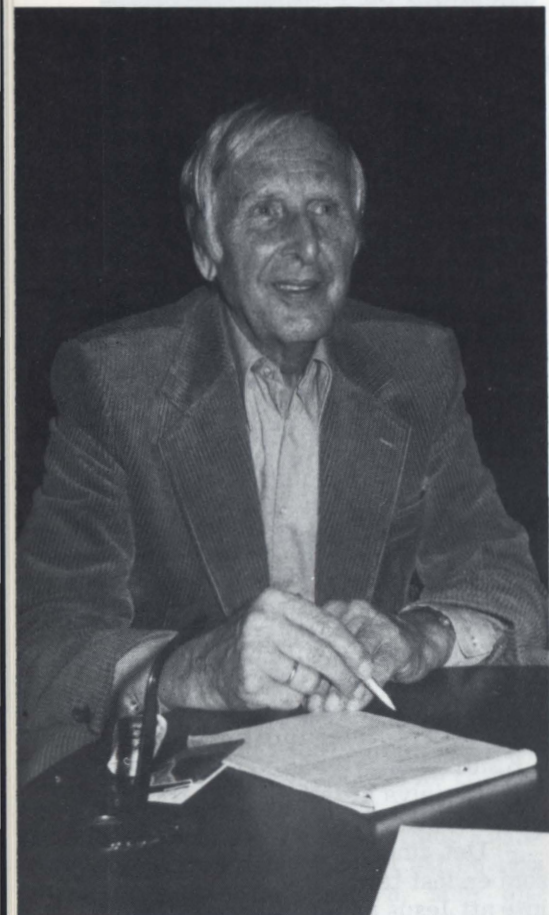
– Ja, Yus Asaph är Kristus. Asaph är samlaren; han samlade Israels tolv förlorade stammar. Ordet Yus är Jesus – det ursprungliga ordet har förändrats till Yus. Ämnet Yus Asaph är mycket stort, men vi har fulla bevis för att graven i Kashmir är Kristi grav.

Enligt en viss mr P N Magazine, som Bertil Falk nämner i sin artikel i Sökaren 3, 1978, öppnades graven

Forts. på sidan 31

Professor Hans Bender intervjuas

"För parapsykologer är ESP och psykokinesi bevisade fakta."

– Det finns en antagonism vid universitetet, en sorts slutlig strid mellan en mekanistisk uppfattning av världen och en annan uppfattning, på vilken parapsykologin är ett av symptomen.

Dr Hans Bender innehade lärostolen i psykologi och psykologins gränsområden vid Freiburgs universitet i Västtyskland från 1953, när lärostolen upprättades, till 1975. Han är fortfarande ledare för Freiburgs institut för psykologins gränsområden och mental hygien, som han grundade 1950 och som är ett fristående institut, men knutet till universitetet. Hans efterträdare på lärostolen är hans tidigare medarbetare vid Freiburginstitutet dr Johannes Mischo.

Professor Bender är en av världens mest kända parapsykologiska forskare och en av de mycket få

som innehaft en lärostol, omfattande parapsykologisk forskning och undervisning.

I maj besökte Hans Bender Stockholm, inbjuden av Föreningen för Psykiofysik och Yoga Center. Han höll fyra föredrag och träffade vänner – bland dessa sin syster Edith Grumme, som verkar som yogalärare i Stockholm sedan många år.

Sökaren träffade honom i Edith Grummes lägenhet för en intervju. Vi frågade honom först om han betraktar telepati, psykokinesi, klärvoajans och prekognition som fakta. Ja, för parapsykologer är dessa fenomen definitivt bevisade fakta, säger han, ingen tvekan om det. Men det betyder inte att de är allmänt accepterade.

Det finns en antagonism mot parapsykologin, och har alltid funnits i denna vetenskaps historia. Till exempel många illusionister kritiserar parapsykologin och förklarar att de fenomenen som parapsykologerna undersöker inte existerar och att således alla dessa forskare har förts bakom ljuset eller också själva är oärliga. Det finns också en grupp naturvetenskapsmän och humanister som tar ställning mot parapsykologin. I Amerika har en del av dessa samlats i the Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal, som utger tidskriften the Skeptical Inquirer.

– Professor Bender, anser ni att dessa kritiker har något av värde att bidra med inom det parapsykologiska området?

– Ja, visst, ockultismens historia visar att det mycket ofta förekommer bluff från mediernas sida. Men det betyder inte att alla medier är bedrägliga och alla parapsykologer förda bakom ljuset. Det finns verkligen en solid vetenskaplig grund för påståendet att psi-fenomen existerar. Parapsykologer bör känna till illusionisttrick, och det är i hög grad önskvärt att ett ärligt och lojalt samarbete äger rum mellan parapsykologer och illusionister. Men tyvärr tycks detta vara ganska sällsynt. De flesta yrkesillusionister är häftiga motståndare till parapsyko-

login och blir ofta oärliga när de tar ställning till parapsykologiska problem. Det är bortkastad tid att diskutera med dessa människor; de accepterar aldrig att psi-fenomen finns. Det vore intressant att analysera den psykologiska bakgrunden till denna motvilja.

– Illusionisternas motvilja koncentreras på Uri Geller, kanske beroende på att Geller är en showman, en underhållningsartist, som har slagit mynt av sina talanger. Han kan vara en skojare, han kan vara ett äkta medium, eller han kan vara båda delarna, vilket jag tror är det mest troliga. När man läser the Geller Papers, en antologi uppsatser rörande Geller, vilken redigerats av Charles Panati (se Sökaren 9, 1977) ser man att parapsykologiska forskare kommit till positivt resultat beträffande vissa av de fenomen som Geller åstadkommer. Men exempelvis illusionisten James Randi tillbakavisar helt Gellers anspråk att ha paranormala krafter – fast han har inte undersökt honom.

– Till de mest fantastiska paranormala fenomen som rapporterats hör den s k psykiska kirurgin: vissa människor sägs kunna operera, och därvid bota sjukdomar, utan instrument, med blotta händerna. Vad anser ni om detta?

– Jag har ingen definitiv uppfattning om psykisk kirurgi. Det enda jag med säkerhet kan säga är att omkring 20 operationer, utförda av Tony Agpaoa, vilka jag själv iakttog på Filippinerna, var trick. Men det utesluter inte att andra psykiska kirurger kan visa prov på paranormala krafter. Och det är mycket möjligt att patienter känner sig bättre efter en sådan behandling. Det är ett tråkigt faktum att efter mer än 20 års forskning har det fortfarande inte gjorts klart vad som händer under psykisk kirurgi.

Vi frågar professor Bender om det finns några vetenskapliga redogörelser för undersökning av psykisk kirurgi. Han svarar att det är en hel del skrivet såväl i Tyskland som i några andra länder. Det finns till exempel en bok om psykiskt helande skriven av en kemist, dr Stee-

tu, *) vilken är övertygad om att det förekommer äkta psykiska operationer, till och med av Tony Agpaoa. Den schweiziske psykiatern och neurologen dr Naegeli har också skrivit om psykiskt helande och är övertygad om dess realitet.

– De som är övertygade om äktheten i psykisk kirurgi har alltid undvikande förklaringar till exempelvis det faktum att blod som synes komma fram under dessa operationer visar sig inte vara människoblod utan kemisk vätska eller blod från djur. Deras förklaring är att det rör sig om en paranormal transformation, något som det är mycket svårt att diskutera på en vetenskapligt sund grundval. Men psykisk kirurgi är ett mycket intressant problem och forskningen bör fortsätta. Det är inte så svårt att pröva kirurgernas påståenden och få objektiva dokument rörande patienter som blir föremål för denna behandling. Man behöver bara undersöka patienterna en gång till efter behandlingen. Det är vad vi gjorde med några patienter, exempelvis en kvinna som led av gallsten med fruktansvärda smärtor. Jag såg den operation som Agpaoa utförde. Patienten förklarades vara frisk, men vi fann att gallstenen var kvar.

– Det sägs att psykisk kirurgi beror på ett slags förbindelse med andevärlden. Det leder oss till frågan hur ni ser på spiritualismen. Tror ni att de mediala budskapen är äkta på så sätt att de verkligen kommer från diskarnerade väsen, eller anser ni att de har sin rot i det undermedvetna?

– Jag tror inte att kommunikation med diskarnerade väsen, med döda, kan vetenskapligt bevisas, eftersom det alltid finns en annan förklaring, nämligen den att kommunikationerna härrör från mediets undermedvetna. Och jag ser ingen möjlighet att bestämma vilken av dessa hypoteser som är den rätta. Jag vill inte helt utesluta möjligheten av kontakt med det hinsides, men jag tror inte det går att vetenskapligt bevisa detta på ett absolut slutgiltigt sätt. Och de flesta parapsykologer i dag lutar åt en animistisk tolkning.

– Det finns alltså inte bevis för liv efter döden?

– Vi måste diskutera: vad är bevis? Vi kan studera syner på dödsbädden och upplevelser av patienter som förklarats kliniskt döda men återupplivats. C G Jung, den berömda schweiziske psykoterapeuten och filosofen, vilken jag har mycket att tacka för, berättade en

Seminarium i Hälsans Hus, Stockholm. Fr v Inga Zachau, Jan Fjellander, Jens Tellefsen och Hans Bender.

gång för mig om ett fall som var helt likt de nu välbekanta rapporterna från exempelvis dr Moody och dr Kübler-Ross om erfarenheter nära döden och under narkos. En av hans patienter undergick en mycket svår operation och var i narkos. Under narkosen inträffade en cirkulationskollaps, och hon tycktes vara död. Ingen puls kunde märkas. Läkarna diskuterade vad som skulle göras, och till slut lyckades de återföra henne till livet. Sedan hon återfått medvetandet, berättade hon att hon hade iakttagit allting som skett från en punkt strax nedanför taket; hon hade sett sig själv ligga medvetslös och blek med slutna ögon och hade sett uppståndelsen omkring sin kropp och förstått varje ord som sades i rummet. Bakom henne fanns ett underbart landskap, vilket drog henne till sig, men hon kände att hon inte kunde komma dit utan måste tillbaka till sin kropp.

– I våra dagar finner vi sådana berättelser i hundratals redogörelser från återupplivade patienter. Vad innebär detta? Det är mycket intressant ur en synpunkt, eftersom hjärnfunktionerna, vilka är nödvändiga för tänkandet, exempelvis förståendet av vad människor säger, helt visst inte fungerade i detta tillstånd av narkos och cirkulationskollaps.

– Sådana fall pekar på att de psykiska funktionerna och hjärnfunktionerna inte är så nära för-

bundna med varandra som vi i allmänhet tror. Det som dessa patienter varseblir, uppfattas säkert genom ESP. Problemet är: förekommer i sådana fall en verklig separation mellan psyke och kropp? Och visar dessa fall att när organismen är död, så kan psyket fortsätta att existera? Är detta ett första steg mot en självständig existens av psyket? Jag tror inte att man kan dra den slutsatsen, eftersom i samtliga fall av detta slag har patienterna ännu varit vid liv. Den schweiziska psykiatern dr Kübler-Ross, som har skrivit böcker i detta ämne, vil-

ka blivit bästsäljare, anser att dessa upplevelser i dödens närhet klart visar att överlevnad finns. Jag tror inte att överlevnad kan bevisas genom levande människors upplevelser. Men jag tror att man allmänt kan säga att under sådana upplevelser är psyket i ett tillstånd där tid och rum transcenderas, och detta är ett slags hinsides i jämförelse med den tredimensionella värld i vilken vi befinner oss. Och även om det inte är bevisat, så är det fullt tänkbart att psyket kan överleva kroppens död.

– När det gäller frågan om överlevnad av döden, kommer man att tänka på de s k Jürgenson-rösterna på ljudband. Ni har undersökt detta fenomen. Vilken slutsats har ni dragit?

– Jag är säker på att Jürgenson och en del andra personer får oförklarliga, paranormala röster på band. Men jag är inte säker på att dessa röster kommer från "andra sidan". Den hypotesen kan inte klart bevisas. Rösterna kan komma från operatörens undermedvetna och vara en psykokinetisk effekt. Det finns nu tusentals människor som försöker få sådana röster, och det förekommer en massa feltolkningar; exempelvis får de in fragment av radioutsändningar och uppfattar dessa felaktigt som paranormala röster.

– Ibland kan medier förutse framtiden. Det kallas prekognition eller profetia. Hur är detta möjligt? Framtiden existerar ju ännu inte.

– Jag vet inte hur det är möjligt. Prekognition är förvisso det mest förbryllande fenomenet inom parapsykologin, ty om det existerar,

så är det ett icke-kausalt fenomen och antyder att universums byggnad skiljer sig mycket från vad vi nuförtiden tror. De teoretiska fysikerna torde ha kompetens att diskutera detta, och jag tror jag lämnar frågan åt dem. Det finns teorier om omvänt orsakssammanhang, som har lagts fram av fysiker.

– Omvänt orsakssammanhang, vad innebär det?

– Det innebär att orsaken ligger i framtiden.

Vi frågar professor Bender om det är möjligt att det nuvarande, det förflutna och framtiden existerar i ett evigt nu. Men han förefaller ovillig att ge sig in på en teoretisk diskussion om prekognition, i det han understryker att hans angreppssätt är empiriskt. Han samlar fakta, mycket förbryllande fakta. Och han berättar om ett ytterligt märkligt fall av politisk profetia som finns dokumenterat på Freiburgs institut för psykologins gränsområden och mental hygien.

– Två brev skrevs av en bajersk soldat den 24 och 30 augusti 1914, alldeles i början av första världskriget. Soldaten, en snickare vid namn Andreas Rill, skrev till sin familj. Han berättade att hans förband hade arresterat en civil fransman som talade tyska flytande och som löjtnanten pratade med hela natten. Soldater, bland dem Andreas Rill, lyssnade. I breven talar Andreas Rill om för sin familj vad den underlige mannen sa, och detta innebär en förutsägelse av första världskriget, Hitlerfascismen och andra världskriget. Fransmannen sa att tyskarna skulle förlora detta krig, som skulle hålla

på till det femte året, efter det att krig hade förklarats. Efter kriget skulle det bli revolution och alla bli miljonärer, men folk skulle kasta sina sedlar ut genom fönstret och inte bry sig om dem (inflation**). 1932 kommer en man ur en lägre samhällsklass: han blir diktator och det blir slut på rättvisan, varje dag nya lagar, många måste dö, och diktatorn påtvingar hela folket en fruktansvärd disciplin. 1938 förbereds invasion och krig. I detta krig kommer Italien att strida på Tysklands sida, men många tyska soldater kommer att förlora sina liv i Italien. Tyskland kommer att förlora detta krig också. 1945 kommer Tyskland att förminkas och delas, och mannen med tecknet (hakkorset**) och hans anhängare försvinner. Efter kriget blir fakta kända, vilka är absolut omänskliga och fruktansvärda. Tyskland ockuperas av ockupationsarméer vilka plundrar det, men de som vinner kriget är inte i harmoni. Sedan återuppstår Tyskland mycket snabbt, och vid denna tid kommer England att vara det fattigaste landet i Europa. Och så vidare. Detta är absolut extraordinärt. Vår uppgift var att bevisa att breven var autentiska, vilket vi gjorde.

– Jag vet inte hur universum är uppbyggt. Det verkar vara möjligt att allt är förutbestämt, i sin helhet eller i delar; det är också möjligt att man kan ingripa och förändra den förutsedda framtiden. Dessa problem är ytterligt svåra; de har diskuterats mycket men är fortfarande en gåta.

– Om universums uppbyggnad kan vara helt annorlunda än vi är vana att tänka oss, då kan kanske till och med astrologi vara en verklighet?

– Jag skulle vilja säga att astrologin bör undersökas, och några steg har tagits av professor Eysenck, välkänd engelsk psykolog av tyskt ursprung. Vid Freiburgs institut för psykologins gränsområden och mental hygien har vi också undersökt astrologin. Vi har genom opinionsundersökning funnit att mer än femtio procent av den tyska vuxna befolkningen tror på ett samband mellan stjärnorna och människornas öden, och de flesta av dessa tror på vidskepliga astrologiska horoskop, som de flesta tidningar publicerar. Om man stöter på en djupt rotad tro hos människorna, då menar jag att det är en uppgift för vetenskapen att upplysa, och de enda metoder som kan användas är vetenskapliga metoder för att ta reda på ifall astrologernas

påståenden, exempelvis om olika personlighetsdrag hos människor födda i olika zodiaktecken, är välgrundade eller inte. I Freiburg har vi försökt att analysera och bedöma vad astrologerna säger, men vi har ännu inte publicerat resultaten.

– Men är det alls möjligt att det ligger något i astrologin? Många vetenskapsmän säger att det är helt uteslutet att det är något verkligt i den.

– Det är ett empiriskt problem om det existerar något samband mellan individer och planetkonstellationer. Jag ställer inte frågan om det är möjligt eller inte, utan endast om det är sant.

Som en god vetenskapsman har professor Bender alltså inga onödiga fördomar. Det påminner oss om ett av professor J Allen Hyneks uttalanden om UFOs. Han gjorde en analogi: Om någon kommer och rapporterar att en häst befinner sig i badrummet, så bör man inte bara säga att det är omöjligt, utan undersöka om det är sant!

Professor Bender är mycket intresserad av påståenden om levitationer som görs inom TM-rörelsen. Han skulle vilja undersöka detta, och han har varit i kontakt med TM-lärare, vilka säger sig ha åstadkommit levitation.

– Innan jag sett det själv och dokumenterat det på videoband, kan jag inte bedöma det. Det är något gåtfullt med detta. De håller det hemligt. Det existerar några mycket intressanta fotografier, men de kan vara förfälskade.

– Kanske dessa TM-meditatörer bara sitter och studsar upp och ned, vilket vem som helst kan göra?

– Jag har träffat unga människor, TM-lärare, vilka jag måste medge har gjort intryck på mig. De säger sig ha studsat och stannat några sekunder i luften. Men detta är så förbryllande, ett så sällsynt fenomen, att det är svårt att tro på det. Några medier i gångna tider sägs också ha visat det, till exempel den berömda D D Home.

Dr Bender, 71, fortsätter sitt arbete inom parapsykologin. Han är mycket intresserad av experimentella undersökningar av PK i nära samarbete med fysiker, och av studium av förändrade medvetandetilstånd i förening med ESP-effekter. Poltergeistfall undersöker han också gärna.

Han säger: – Jag skulle vilja understryka mycket bestämt att parapsykologins framtid delvis är beroende av penningmedel. Vi behöver väl kvalificerade unga människor inom området. Men hur skall

Professor Hans Bender var inbjuden till Sverige av Föreningen för Psykobiophysik och Yoga Light Center.

Föreningen för Psykobiophysik stödjer och informerar om den tvärvetenskapliga forskningen inom psykobiophysik, vilken omfattar utforskning av "hittills okända samband mellan psyke, biologiska organismer och fysisk materia". Exempel på psykobiophysiska fenomen är telepati, klärvoajans, prekognition och healing. Föreningen, som är öppen för alla intresserade, har en vetenskaplig attityd till problemen och vill motverka vidskepelse. Den inbjuder högt kvalificerade svenska och utländska föredragshållare, arrangerar seminarier och diskussionsträffar. Ett medlemsblad utges samt tidningen Medium för Psykobiophysik.

Adress: Föreningen för Psykobiophysik, Fjällgatan 23 A, 116 45 Stockholm.

Yoga Light Center är en sammanslutning av yogalärare och -intresserade. Där meddelas undervisning i yoga under ledning av Eugenia Basilewsky och dr Jan-Axel Nordlund. Man inbjuder också utländska lärare, bl a från Indien, som föredragshållare. Huvudsyftet med verksamheten kan sägas vara att sprida kunskap om den urgamla österländska yogaläran, för att göra människorna friskare och lyckligare.

Adress: Yoga Light Center, Drottninggatan 88 B, 111 36 Stockholm, och Eugenia Basilewsky, Wiboms väg 27, 171 60 Solna.

Hans Bender, Eugenia Basilewsky och Madeleine Lagerfelt-Lienhard.

man kunna få dem att ägna sig vetenskapligt åt parapsykologin, om man inte kan lova dem att därmed erövra en position i den vetenskapliga världen? Brist på pengar är ett problem i varje land, även i Förenta staterna.

– Parapsykologins anseende vid universiteten kunde vara bättre?

– Jag tycker att det finns en sorts antagonism vid universiteten, en sorts slutlig strid mellan en mekanistisk uppfattning av världen och en annan uppfattning, på vilken parapsykologin är ett av symptomen.

Det är en strid med enorm känsloladdning.

Dr Bender säger slutligen att äldre vetenskapsmän med en antagonistisk inställning till parapsykologin till slut kommer att försvinna från scenen och efterträdas av yngre forskare, vilka är mycket mer öppna för parapsykologin. Och parapsykologin kommer aldrig att försvinna.

SM

*) Osäkert om namnet är rätt uppfattat.

**) Benders förklaring.

OM KRITIKEN AV PARAPSYKOLOGIN

Av Kaj-Peter Wallesten

Till Nils Wiklunds debattinlägg "Nya stöd för att de paranormala fenomenen inte existerar" i nr 6 har kommit några genmälen av vilka två publiceras i detta nummer.

Något fullständigt genombrott för parapsykologin i den vetenskapliga världen har ännu inte skett. Oviljan att räkna med det paranormala kvarstår, liksom misstänksamheten och kritiken mot parapsykologerna.

Under de tidiga åren av parapsykologisk forskning ifrågasatte kritikerna bl a giltigheten i den statistiska analysen av Rhines berömda kortgissningsexperiment. Men kritiken dog ut, sedan American Institute of Mathematical Statistics gett sitt godkännande i ett offentligt utlåtande 1937. Numera, sedan 50-talet, är det mest fushypotesen som sysselsätter kritikerna. Förekomsten av psi-fenomen strider mot fundamentala vetenskapliga principer, anses det (att all kunskap är sinneskunskap, att alla medvetandetilstånd restlöst kan återföras till det materiella underlaget, dvs hjärnan, osv.). För många kritiker synes det mer sannolikt att fusk förekommit hos försökspersoner, medier eller forskare än att den vetenskapliga världsbilden skulle vara byggd på felaktiga premisser.

Hypotesen oärlighet förekommer i kritikern C E M Hansels "ESP - A Scientific Evaluation" (New York, 1966), som åberopas av Nils Wiklund i en artikel i Sökaren nr 6 i år. Det råder ingen tvekan om att Hansels mycket noggranna undersökningar är värdefulla på många sätt. Men han går för långt! Pearce, Woodruff, Soal och andra eminenta forskare anklagas för bedrägeri utan annan grund än att deras arbeten meriterade dem till högre tjänster (se Hansel s 235). Men en människas motiv för att arbeta får inte påverka vår bedömning av resultatet. Inte heller är det nödvändigtvis så, vilket Hansel påstår, att negativa resultat skulle ha lämnat dessa for-

skare åt glömskan. Naturvetenskapernas historia visar många exempel på att negativa resultat (bevis för att en antagen storhet inte existerar) belönats.

I verkligheten bevisar Hansel ingenting, vilket han också medger. "It cannot be stated categorically that trickery was responsible for the results of these experiments, but so long as the possibility is present, the experiments cannot be regarded as satisfying . . ." (Det kan inte sägas kategoriskt att resultaten av dessa experiment berodde på trick, men så länge som den möjligheten finns, kan experimenten inte betraktas som övertygande . . .) (Hansel s 241).

Det är en utmärkt prestation att ha visat hur fusk kan ha gått till. Men det är å andra sidan ett ganska litet antal fall som Hansel tar upp. Hur kan man veta att han inte också funnit felfria experiment som han avstått från att redovisa?

Under hösten 1967 utfördes en serie prekognitionsförsök av ny typ. Dr Helmut Schmidt hade konstruerat en ESP-maskin, en s k veritac, där elektronerna från strontium-90 slumpvis tänder en av fyra lampor. Försökspersonen meddelar med hjälp av tangenter sina förutsägelser om vilken lampa som kommer att tändas, varefter valet registreras i maskinens minne tillsammans med det verkligen inträffade. Så vitt jag förstår har det i parapsykologins historia sällan förekommit så signifikanta "anti-slumpvärden" som dessa från Schmidt-experimenten. Oddsens mot slumpen är 10 miljarder mot ett på 20 000 försök. (Se Schmidt, H., Precognition of a quantum process", Journal of Parapsychology, 1969, 33.) Hög statistisk signifikans finns också i Du-

val-Montredons försök med möss och slumpgenerator 1968.

Vill man allvarligt hävda fusk som förklaring till en stor del av parapsykologins positiva resultat, måste man anta en gigantisk konspiration mot den etablerade vetenskapen, omfattande tjugtals institutioner i många länder. (ESP-maskinen utesluter fusk från försökspersonens sida.) En sådan sammansvärjning är naturligtvis helt otänkbar.

Det har ofta hävdats att parapsykologin inte kan betraktas som en vetenskap, förrän den kan visa ett upprepat experiment. Mot detta kan sägas att en viss upprepbarhet faktiskt existerar, nämligen olika slags regelbundenheter i resultaten, t.ex. det s.k. "salience-fenomenet" (att antalet träffar är störst i början och slutet av en kortgissningsserie). Det är också så att nästan alla viktiga ESP-försök har upprepats ett mycket stort antal gånger på olika håll. Men - det är inte upprepade experiment som efterlyses, utan upprepbara! Experimentet skall kunna genomföras framgångsrikt på begäran, dvs i princip när, var och av vem som helst. Här tror jag att all statistik och teknisk rekvisita hjälpt till att dölja det faktum att parapsykologin trots allt är en *humanvetenskap*. Så snart man höjer sig över den rent fysiologiska nivån, finner man också i psykologin ett flertal icke upprepbara experiment, och kravet på upprepbarhet uppfylls väl inte helt ens av alla naturvetenskaper. (Många fenomen inom astronomin och geologin måste inväntas, andra är engångsföreteelser.)

Generellt gäller att graden av upprepbarhet sjunker med ökad komplexitet och frihet hos de fe-

nomen som ingår i observationen. Det är alltså svårare att abstrahera lagbundenheter ur levande än ur s.k. död materia, och ännu mycket svårare är det att finna lagarna för den "tänkande materia" vi människor är. Det betyder inte att den oorganiska materian är bättre ordnad. Motsatsen är fallet. En levande cell är av en mycket högre ordning och innehåller avsevärt mer information än någon oorganisk materief orm. Och högst upp - så långt vår erfarenhet räcker - på denna materiens hierarki av ordning och symmetri återfinns den mänskliga hjärnan med dess reflekterande medvetande. Det är tveksamt om man på denna nivå kan ställa samma krav på upprepbarhet som på de lägre nivåerna. På människans själsliv kan man inte utan vidare tillämpa orsakslagarna, vilket fysikern Max Planck för många år sedan visade i en skrift om viljans frihet. För molekylärbioologer, behaviourister m.fl. är emellertid viljefrihet och medvetande rent "metafysiska" företeelser. Kan de inte brytas ned till kemiska, fysikaliska och andra beståndsdelar, så kan de heller aldrig komma att ingå i vårt medvetande. Svagheten i denna s.k. *reduktionism* är att den aldrig riktigt kan förklara kvalitativa skillnader mellan olika materief ormer, eftersom den inte kan förstå hur något radikalt nytt någonsin kunnat uppträda i kosmos. En levande cell är något mer än organiserade makromolekyler, en människa är något mer än en tänkande maskin.

Det är mot denna materialistiska "ingenting-annat-än"-filosofi som de paranormala fenomenen är en utmaning. Att de delvis är oberoende av tid och rum antyder existensen av en ny och annorlunda nivå i naturen. Deras förekomst antyder en region i själslivet som i någon mening är oavhängig det materiella underlaget, hjärnan.

Det kan inte rimligen bli fråga om att avvisa parapsykologins resultat för att de strider mot "vetenskapens nuvarande ståndpunkt". I stället är det hållfastheten hos denna ståndpunkt som frågan gäller. Och den frågan är långt ifrån avgjord ännu. Så länge "nya stöd för att de paranormala fenomenen inte existerar" inte existerar, kan en sökare inte göra annat än förhålla sig öppen, vänta och se.

Ann.: Kaj-Peter Wallesten undervisar i religion och svenska och bedriver forskningsförberedande studier i tros- och livsåskådningsfrågor.

REPLIK TILL NILS WIKLUND

Av Rolf Ejvegård

Eftersom Nils Wiklund delvis baserar sin artikel "Nya stöd för att de paranormala fenomenen inte existerar" i Sökaren nr 6, 1978, på min i år utkomna skrift "Fallet Eva"*) ser jag mig föranlåten att komma med en kort kommentar. Hans bevisföring med uppställandet av krav på icke befintliga parafenomen var dock så dunkel att jag måste lämna den därhän.

Wiklund påstår att jag inte ger "den inom parapsykologin gängse definitionen på prekognition". Det är möjligt att jag inte gör det. Jag är inte säker på hur den definitionen lyder. Jag gör dock någon annat: Jag analyserar prekognitionsbegreppet i hela dess vidd, bl.a. genom att uppställa sex krav vilka jag anser bör vara uppfyllda innan man är berättigad att tala om prekognition (s. 54-57).

I fallet med den koptiska rosen går jag ganska utförligt (s. 64-65) in på "prognoshypotesen", d.v.s. att fallet skulle kunna förklaras som en naturlig akt av beräkning, och förkastar denna tolkning.

Frågan om "självuppfyllande profetia", dvs att inblandade personer påverkas av förutsägelsen och handlar så att den går i uppfyllelse, behandlar jag på s 67-69. Jag tillbakavisar där tolkningen av fallet med den koptiska rosen som en självuppfyllande profetia, men Wiklund tycker ju inte att detta är intressant eller också förstår han inte vad jag skrivit. Han låter i stället fantasin flöda på ett sätt som ger tolkningar som gränsar till falsarier och kommer sålunda fram till att det aktuella fallet är en självuppfyllande profetia.

I den verifierade prekognitionen skriver Eva: "Skall se om jag finner det i Egypten." (s 15) Det är ju här som hon sedan stöter på den koptiska rosen. Direktören för Koptiska museet i Kairo skriver i sitt intyg

att "museet inte har något annat exempel som visar samma mönster eller design" (s. 18). Han tillägger att det finns flera museiföremål som i sina dekorationer visar upp "liknande blommor". Förmodligen är museidirektören större kännare av "sitt eget" museum än vad Wiklund är.

Professor Vivi Täckholms reaktioner och associationer är fakta som bör tas med i bedömningen av fallet. Wiklund viftar bort dessa som "förvånande". Det som inte överrensstämmer med hans tro kan han alltså lätt avfärda med ögonbrynshöjningar. Underförstått kanske han till och med anser att professor Täckholms beteende var av närmast patologiskt slag. Det finns ju inga gränser för vad man enligt Wiklund kan tillåta sig i sin fantasi, bara ändmålet helgar medlet.

Jag framhåller i boken att det i varje enskilt fall måste bli läsaren själv som avgör om händelserna som återges är av normal eller paranormal natur (jfr s. 53-54). Vid det avgörandet får man då inte låta tolkandet styras av en viss tro att parafenomen förekommer eller inte förekommer. Tilläggas kan också att om man inte gör rimlighetstolkningar så kan man lika gärna avstå från att göra några tolkningar alls och i stället hålla sig till sin tro.

Av de tio fallen som redogörs för i "Fallet Eva" tar Wiklund upp ett. Om de övriga säger han att de ger "ett ganska trivialt intryck, när man noggrant studerar exakt vad som hänt". Om hans exakta studier är av samma låga kvalitet rakt igenom så har han inte bidragit nämnvärt till den parapsykologiska forskningen.

*) Kan erhållas om 20 kr insätts på stiftelsen John Björkhems minnesfonds postgiro, nummer 70 09 10-3.

Han lär oss leva nära naturen

I serien "Min favoritbok" berättar här Agne Windmark om vad Thoreaus "Skogsliv vid Walden" betytt för honom

– Jag flyttade till skogarna för att kunna leva överlagt, för att endast befatta mig med livets innersta och sannaste beståndsdelar och se vad jag kunde lära av det, så att jag i min dödsstund skulle slippa göra den upptäckten att jag aldrig hade levat. Jag önskade inte leva den tillvaro, som inte är något verkligt liv och som kostar så mycket. Inte heller ville jag hänge mig åt resignation, om det inte visade sig vara alldeles nödvändigt. Jag önskade leva djupt och suga livets märke, att strängt som en spartansk krigare driva allt på flykten som inte verkligen var livet självt, att tvinga in livet i ett hörn och beröva det allt som inte ursprungligen tillhört det, och om det då visade sig föraktligt verkligen komma underfund med hela dess lumpenhet och tala om den för hela världen; eller om det tvärtom visade sig sublimt få en egen erfarenhet av detta och ge en sann skildring av det vid min nästa vandring till människorna.

Det var de orden i Henry David Thoreaus bok *Skogsliv vid Walden*, som jag bar med mig när jag själv flyttade till skogarna för att kunna leva överlagt, vilket skedde en vacker vårdag 1943. I Sökaren har jag tidigare berättat därom och inte minst om vad Gandhis Mina experiment med sanningen och Thoreaus *Skogsliv vid Walden* därvid betydde både andligt och praktiskt. Gemensamt för dem båda var att de kastade av sig civilisationens ballast för att kunna leva ett liv i enkelhet och sanning. Gandhi, som var en förmögen advokat, gav bort allt vad han ägde utom sin livklädnad, sin säng, ett bord, några böcker och skrivdon. Och detsamma var ungefär vad Thoreau förde med sig till den lilla stuga, han med egna händer hade rest vid nordsidan av sjön Walden i juli 1845, och där han bodde i två minnesrika år. – Thoreau var född 1817 och dog 1862, endast 45 år gammal. Sju år senare,

den 2 oktober 1869, föddes Mohandas Karamchand Gandhi. Dessa två i mångt så olika karaktärer från var sin sida av jordklotet hade mycket gemensamt, framför allt kärleken till naturen, till freden och till sanningen.

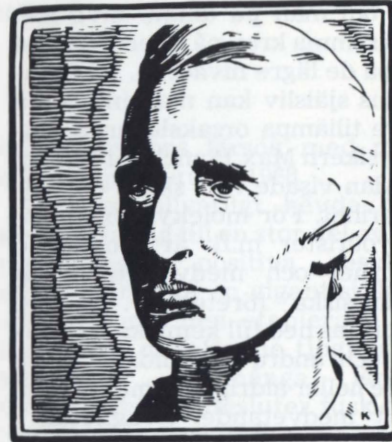
GANDHI OM SANNINGEN

I sin nyssnämnda självbiografiska bok säger Gandhi bl a: "... hela mitt liv igenom har just fasthållandet vid sanningen lärt mig uppskatta kompromissens stora värde. Längre fram i livet kom jag att inse att detta är en väsentlig beståndsdel av Satyagraha. Det har ofta betytt att jag måst vedervåga mitt liv och ådraga mig vänners misshag. Men sanningen är hård som diamant och fin och ömtålig som en blomma."

Thoreau hade läst – i stor utsträckning på originalspråken – världens stora filosofiska verk inklusive Veda-böckerna, Indiens äldsta religiösa litteratur. Han citerar dem: "Herravälde över begärelserna, makt över kroppens yttre sinnen samt övandet av goda gärningar, dessa ting är nödvändiga för själens annalkande till Gud." Han skriver vidare – ur egen fatatur: "Kyskhet är människans blomning; och allt som kallas geni, heroism, helighet, är endast olika frukter som följer därefter. Människan flyr genast till Gud när renhetens väg är öppnad."

Både Thoreau och Gandhi blev vegetarianer av etiska skäl. Gandhi försökte sig till och med tidigt på veganismen, men klarade inte att leva utan mjölk. Thoreau var faktiskt vegan en tid.

Gandhis effektiva stridsmetod – utan våld! – i frigörelsekampen mot britterna, ohörsamhetskampanjen, var ett lån från Thoreaus "*Civil disobedience*". Den sistnämnde skrev en artikel i ämnet, "*On Civil Disobedience*". Innebörden var att om statens fordringar

Henry David Thoreau

på individen stred mot samvetets bud, borde man vägra att lyda. Waldens utmärkte översättare, Frans G Bengtsson, berättar i förordet att Thoreau en gång råkade i konflikt med myndigheterna genom att under mexikanska kriget vägra att betala skatt under motivering att "han för sin del inte ville att staten för hans pengar skulle köpa gevär eller hyra folk för att skjuta mexikaner". När skatteindrivaren, häpen inför denna ovanliga vägran, undrade vad han rätteligen borde göra, rådde Thoreau honom att avgå från sin orättmätiga befattning. Men mannen ifråga föredrog vid närmare eftertanke att insparra eremiten i byhåket. Thoreau vistades där en som han själv påstår mycket minnesvärd natt. – På morgonen infann sig Emerson hos fången: "Henry, varför är du här?" var den faderlige vännens bekymrade hälsning. – "Varför är du inte här?" genmålde Thoreau enkelt, stark i känslan av att han handlat mer filosofiskt och konsekvent än Emerson. – Episoden avvecklades sedan genom att Thoreaus syster honom ovetande inbetalade skatten i hans namn, och eremiten kunde därpå med bibehållen självaktning återvända till sin sjö och sina furor. Så slutar "franske"

Bengtsson sin beskrivning av händelsen. – Även Leo Tolstoy (1828–1910) tog starka intryck av Thoreaus naturnära och praktiska levnadsvisdom som han dock i sitt ekonomiska överflöd hade svårt att följa.

THOREAUS LÄROR LEVER ÄN

För inte så längesen såg vi i TV hur jordhungliga ungdomar i Amerika vallfärdar till den kulle vid Waldensjön där Thoreaus stuga stått och vördnadsfullt lägger en sten – för var och en – på platsen. Kanske kommer det en gång att bli en pyramid på den plats där den store vandringsmannen en gång stakade ut riktlinjerna för ett liv i enkelhet, anda och sanning? I så fall har det nog rests pyramider för mindre dåd än hans.

Thoreau var som förut nämnts född 1817 i den dåvarande byn Concord i Massachusetts, USA. Hans farfar kom från en fransk släkt på ön Jersey, varifrån han invandrat på 1700-talet. På mödernet hade han skotskt påbrå. Fadern var en stillsam och flitig man, som tillverkade blyertspennor efter en metod, han själv uppfunnit. Någon större affärsman var han dock inte. Det var därför med ekonomisk uppoffring han sände sonen Henry David till Harvarduniversitetet, där denne fick dra sig fram på sitt knappa understöd från hemmet. Han umgicks föga med kamraterna men så mycket mer med de stora klassikerna. När han vid 20 års ålder lämnade Harvard, ägde han utmärkta kunskaper i latin och grekiska och umgicks redan i andanom flitigt med världens stora tänkare och visdomslärare. En kort tid praktiserade han som skollärare men kom snart underfund med att han "inte ägnade sig åt undervisningen för att göra sina medmänniskor en tjänst utan uteslutande för att tjäna sitt uppehälle". Då slutade han – för att tyst och stilla återgå till hemmet och faderns fabrikation av blyertspennor. Händig och praktisk som han var fick han fram särklassigt bra blyertspennor och fick t o m intyg från Boston och New York om deras förträfflighet. När detta blev bekant för vännerna, lyckönskade de honom till att äntligen ha hittat sitt rätta, lönsamma jobb. Men han överrumplade dem genom att förklara att han just beslutat att aldrig mer i sitt liv göra en penna. – "Varför?" undrade de häpnadens besökarna. "Varför skulle jag göra två gånger det som jag en gång gjort perfekt?" En sann filosofers svar.

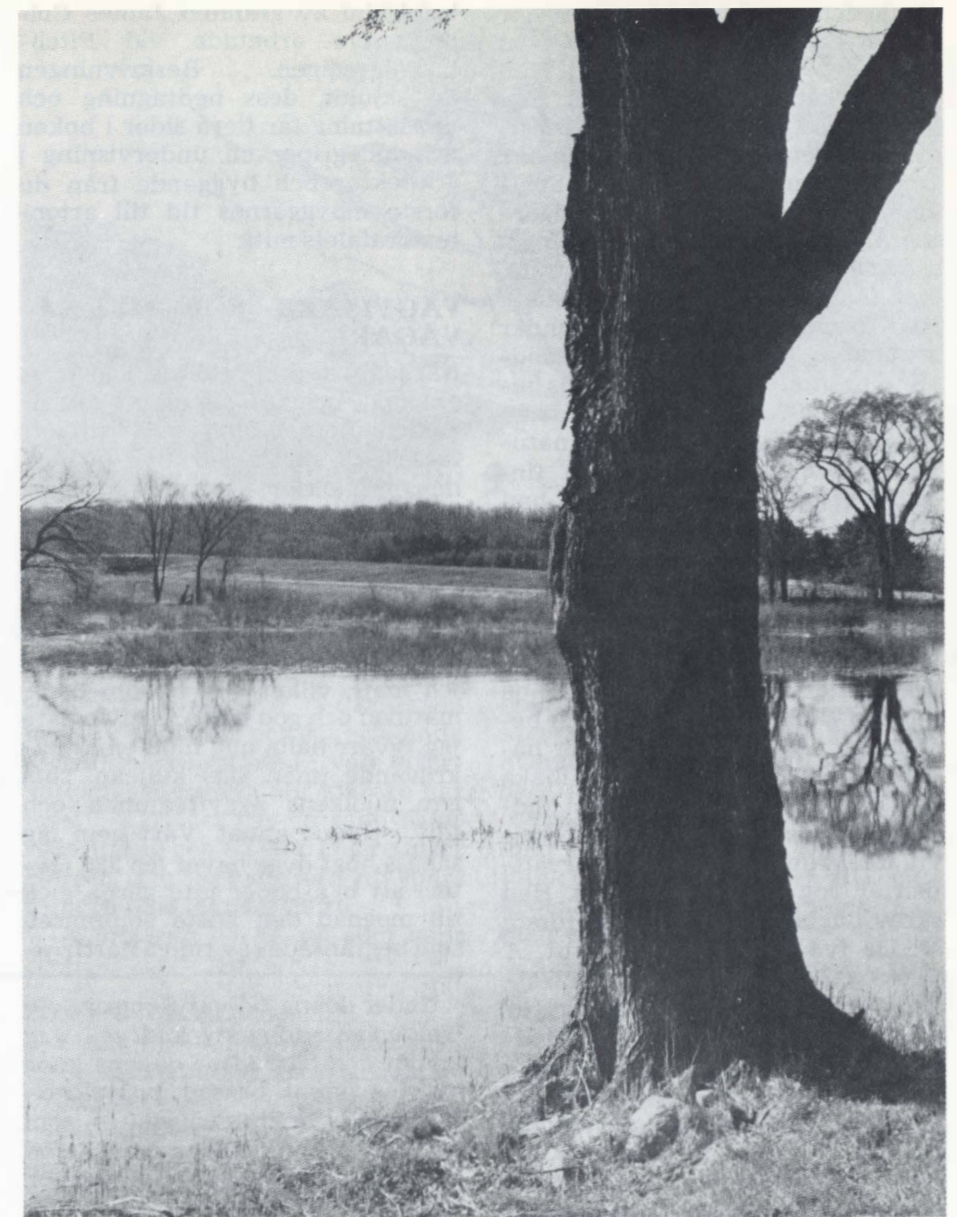

Illustration ur "Thoreau's Walden" av Henry Bugbee Kane.

Under de närmast följande fem åren agerade Thoreau som en bättre art av vagabond, som gick de vägar han själv valde och skötte sin lekamliga försörjning genom praktiskt arbete på bondgårdar och herrgårdar här och där i ConCORDS närhet. Han blev bland annat en gärna sedd arbetshjälp hos den redan väletablerade författaren och filosofen Ralph Waldo Emerson, och blev genom honom introducerad i en liten exklusiv andlig grupp, den sk transcendentalismen, vars program kanske enklast kan uttryckas i orden: "Plain living and high thinking", vilket fritt kan översättas med orden: "Enkelt liv med högt till tak". Emerson som tidigt insåg vilken praktisk, stark och händig karl, Thoreau var, bjöd honom kost och logi mot att han hjälpte till med varjehanda i hus och trädgård. Men Thoreau var som alltid sin egen man och följde sin egen geni- us. "Thoreau is with difficulty

sweet" var den karakteristik denne vid ett tillfälle fick av sin äldre, soignerade kollega, vilket kanske bäst kan översättas med: "Thoreau kan knappast kallas lätthanterlig". Nej, det var han säkert för klok och självständig för. – Men en kvinna – av "blåstrumpornas" släkte – Margaret Fuller, som i början av 1840-talet var redaktör för transcendentalisternas tidskrift *The Dial* – Solvisaren – i Concord, karakteriserade den då 23-årige Henry David mera positivt: "Han är kärnsund, av en sällsynt typ, med klart öga, hjälpsam hand och ädla uppsåt. Han sätter inga gränser för sitt liv, inte heller för naturens inverkan på honom själv. Han är aldrig av överläggning och med berätt mod påträngande, inbunden, asketisk eller fanatisk. Men han är ännu så länge en ganska kal kulle, som ljum vårluft inte hittat till. Vad skulle likväl någon kamrat just nu kunna uträtta annat än att i förtid

tämja denne väktare bland bergen? Det är bäst att han lämnas i fred bland den snö, han trivs med. Han förmår känna vänskap, och han kommer säkert att finna någon fri verksamhet, som fostrar honom. Det är inte någon jordmån för apelsiner och rosor utan lämpligare mark för blåbärsris, fur eller ljung.”

På så sätt drog sig Thoreau fram. Han fann att han genom sitt arbete som daglönare sex veckor under sommaren kunde täcka alla nödvändiga utgifter för sin existens hela året. Och ”fritiden” nyttjade han till studier och vandringar i naturens rike, vars lyhörde och finstämda avlyssnare och tolk han blev.

DEN FLITIGE DAGBOKS-SKRIVAREN

* En man som Thoreau skrev naturligtvis aldrig en rad för att tjäna pengar. Händet att han fick beställning på en artikelserie för någon tidskrift, tog han strax tillbaka den, om redaktören ville ha en ändring i manuset. Vad han hade skrivit, det hade han skrivit. Eftervärlden är nog tacksam för det. Han skrev dagbok från sitt tjugoförsta år. De två böcker han gav ut, *A week on the Concord river och Walden* (Skogsliv vid Walden) bygger till största delen på dagboksanteckningar. De Samlade verk, som utgivits efter hans död, stammar från dagböckernas hart när outtömliga källa.

Det kanske kan vara nyttigt för en och annan statsunderstödd hemmaförfattare att erfara att Thoreaus första bok, om färden på Concordfloden, som trycktes i tusen exemplar på författarens egen risk, efter 4 år kom tillbaka i så gott som orört skick till sin framställare. Thoreaus lugna reflexion därom står att läsa i dagböckerna: ”Varorna kom idag. – De är något mycket mera substantiellt än sitt rykte, som min rygg tillfullo känner efter att ha burit dem upp för två trappor till samma vind där de kom till världen. – Jag besitter nu ett bibliotek på nära niohundra volymer, varav jag själv författat de sjuhundra. Mina verk ligger uppstaplade i min kammare till halv manshöjd. Detta är att vara författare. Så tar sig min hjärnas produkt ut. – Inte desto mindre tar jag nu, sittande bredvid denna döda massa, upp min penna med samma tillfredsställelse som vanligt för att fästa på papperet någon tanke eller upplevelse, som jag kan ha haft.”

För ett pris av fyra dollar och tjugofem cent hade han köpt ett bra

brädsjul av grannen James Collins, som arbetade vid Fitchburgjärnvägen. Beskrivningen av skjulet, dess nedtagning och uppsättning tar flera sidor i boken och inbegriper en undervisning i arkitektur och byggande från de första inbyggarnas tid till artonhundratalets mitt.

VÄGVISARE FÖR GRÖNA-VÄGARE

När jag våren 1943 följde Thoreaus exempel och för en tid av sju år valde ”skogsensamheten” och ett försök till självförsörjning på jordens produkter, kom jag rätt snart underfund med att en människa mycket väl kan försörja sig på de vegetabiliska produkterna från några hundra kvadratmeter odlad jord. Thoreau odlade en välavvägd kombination av bönor, potatis, örter och majs, vilket gav honom både mättnad och god hälsa. Självmåste jag tyvärr hålla mig med en arealkrävande (men rar) kulleko, som gav mjölkens äggviteämnen och fett – bland annat. Vårt hem låg såpass högt över havet (ca 360 meter) att bl a bönor inte gärna gick till mognad den korta sommaren som begränsades av tidiga nattfrost.

Under denna tid var Skogsliv vid Walden en andlig styrkedryck. Jag avnjöt den bäst efter dagens knog vid den öppna brasan av lyskraftig törved. På gjutjärnshällen, som jag vilade mina fötter emot, stod präglade två namn: Sven Erson och Anna Halvarsdotter – med årtalet 1845. Det var alltså år 1845 – samma år som Thoreau slog sig ned vid Walden – som bondehövdingen och riksdagsmannen Bälter Sven Erson slagit sig ner här på Kansbols fäbodvall med sin präktiga husfru Anna. Sen dess hade så gott som exakt 100 år vandrat hän, men varje ord och mening i Thoreaus bok stod för mig lika levande och löftesrik som den kommer att bli i århundraden.

VAD ÄR HEMLIGHETEN?

Vad är hemligheten med den framgång Skogsliv vid Walden fått efter sin författares död? Det är väl först och främst att den är ett av litteraturens självständiga mästerverk. Den är liksom Robinson Crusoe en variation på det evigt lika dramatiska temat: människans förmåga att överleva och tämja naturen. Men den har något som Daniel Defoe aldrig kunnat förmedla, en djupsinnig, stark och kärv andlighet, som ger kraft åt var och en som läser den. Helst bör man nog läsa

den vid ett enkelt liv, nära naturen. Andas in sidorna medan man läser dem.

Endast en stor ande kan formulera sin lovsång till Naturen på ett sätt som Thoreau – med dessa rader:

”Naturens obeskrivliga oskuld och välvilja – solen, vinden, regnet, sommartid och vintertid – hur mycket hälsa, hur mycken uppmuntran har de inte ständigt att ge! Och så mycket släktkänsla har de för oss människor, att hela Naturen skulle sörja, solen skulle skymmas blek och vindarna skulle sucka med mänskligt ljud, molnen skulle gråta och skogarna skulle fälla bladen och bära sorgedok vid sommartid, om en människa någonsin hade anledning att förtvivla. Skall inte jag samtala med jorden? Är jag inte själv dess blad och formade löv?”

Var finns det läkemedel, som kan hålla oss friska, lugna och väl tillfreds? Det är inte min eller din farfars favoritmedicin utan det är vår mormor Naturens gamla allmänna örtdroppar, med vilkas hjälp hon själv hållit sig ständigt ung, överlevt så många hundraårige mr Parr och stärkt sin hälsa av deras förmultnade viktighet. Ge mig som mitt universalmedel – inte någon av dessa kvacksalvardrycker som blandats av vätskor från Acheron och Döda Havet – ge mig en dryck av outspädd morgonluft, Morgonluft!”

Thoreau lär sina läsande vänner inte bara konsten att leva – på ett naturnära sätt. Han undervisar också genom eget exempel i konsten att dö. Eller som den egyptiske skalden för 4000 år sedan sagt:

Döden står idag inför mitt ansikte som när en sjuk blir frisk, som att stiga ut i trädgården efter en sjukdom

Hösten 1860 förkylde han sig men fortsatte som vanligt med föredrag och vandringar. När han äntligen sökte läkare, konstaterades lungsot. För att få bättring reste han västerut till mildare klimat, men det nyss utbrutna inbördeskriget lade sig tungt över honom. Han blev sängliggande men fortsatte skriva och ordna sina anteckningar. För att besökande grannar och vänner lättare skulle kunna hälsa på, lät han bära ner sin säng från skrivkammaren på vinden. Några av hans yttranden från denna tid har blivit bevarade.

– Tja, mr Thoreau, vi måste alla gå bort förr eller senare, sade någon nära granne – i brist på bättre tröst.

– När jag var pojke, svarade Thoreau, lärde jag mig att jag skulle

dö och är därför inte överraskad nu. Du är lika nära döden som jag.

Någon beställsam församlingsmedlem undrade om han hunnit sluta fred med Vår Herre.

– *I never had any quarrel with him*, jag har aldrig haft något otalt med honom, svarade Thoreau lugnt.

En tredje besökare tog chansen att starta en konversation om livet efter detta. Thoreau avbröt vänligt men bestämt:

– Låt oss ta en värld i sänder!

Jag tror inte att Röde Orms frejdige författare, den fantasifulle bondsonen och naturälskaren Frans G Bengtsson i sin himmel har något emot att jag citerar några rader ur slutet av hans förord till 1964 års svenska upplaga av Skogsliv vid Walden.

”Den 6 maj 1862, en vacker vårmorgon, bad han, efter att ha andats in doften från en bukett hyacinter, att bli rest upp till sittande ställning i sängen. Andedragen blev efterhand svagare och han dog lugnt utan dödskamp. Hans sista urskiljbara ord var ”moose” och ”indian”; i en sista syn försattes han kanske tillbaka till skogarna uppe i Maine. – Han begravdes på

Per Ragnar: Reflexioner

Bland västerländska sökare finns ett sug i ”österländskt tänkande”. Man öppnar villigt hjärta och hjärna för hinduismens uråldriga sanningar. Man anlägger skägg och rakar skallar och pressar stela, västerländska ben till lotusställningar för att nå frid och upplysning.

I det läget kan den här rösten

Teckning av Stig Asberg i ”Skogsliv vid Walden” (Wahlström & Widstrand, 1964).

Concorde kyrkogård. – Emerson talade vid graven; och säkert kände redan de kringstående vad eftervärlden sedermera allt klarare har insett – att det var en sann Nimrods ättling och en stor jägare inför Herren, som här hade nått sitt spårs slut och nöjd lagt sig till ro.

De ord som borde stå som hans

komma som en chock:

– De flesta hinduer finner ingen tillfredsställelse i sin religion. Vore det inte för den makt som brahminer och präster utövar på folket, skulle massorna genast överge sin gamla religion och bli kristna – eller kommunister.

Den som säger så heter dr Nambudripad och är hjärnkirurg och chefsläkare för sjukhuset och den medicinska högskolan i Ludhiana, Punjab. Han fortsätter:

– Brahminerna är en stolt och maktlysten grupp i det indiska samhället. Fastän många av dem, liksom massan inom de andra kasterna, inser falskheten i sin religion, är det oftast deras maktställning som håller dem kvar i religionen. Jag säger detta av personlig erfarenhet. Det kostade mig mycket att börja bekänna Kristus. Hade jag inte blivit kristen i England för 19 år sedan hade jag kommit till Sverige. Det var planerat att jag skulle komma till Stockholm och praktisera hjärnkirurgi under professor Olivecrona. Men när mina brahminsläktingar i Indien fick veta att jag blivit kristen skickade de två personer till England

epitafium har han, som Henry Salt säger, själv skrivit. De kan inte översättas. – *My greatest skill has been to want but little. For joy I could embrace the earth. I shall delight to be buried in it. And then I think of those among men who will know that I love them, though I tell them not.*”

för att hämta mig tillbaka. Där använde släkten alla tillgängliga övertalningsmetoder för att få mig att överge min kristna tro. När det inte lyckades lade de in mig på ett mentalsjukhus. Där behandlades jag med elchocker!

Han skrevs ut så småningom och är i dag alltså verksam hjärnkirurg. Han säger vidare:

– Det ligger nära tillhands för det fattiga indiska folket att byta bort hinduismen mot ”den kommunistiska religionen”. Samtidigt som man söker en inre tillfredsställelse väntar man ivrigt på ett socialt bättre samhälle. Och det är just vad kommunismen erbjuder massorna. Jag skulle hellre vilja ställa den 650 miljoner människor stora nationen inför tron på Jesus, som kan ge oss allt vi behöver. Materiellt sett och även religiöst är kommunismen ett alternativ som frestar de svältande människorna. Det är inte svårt att förstå detta.”

Ja, vad säger den västerländske sökaren, med blicken riktad mot öster?

Dr Nambudripads tankar är definitivt ämne för en meditation, inte sant?

Wilhelm Reichs tankevärld

Av Jörgen I Eriksson

Människan föds fri men går genom livet som en slav. Hur kommer det sig? Beror det på yttre förhållanden, som förtrycker henne och därför måste undanröjas – med eller utan revolution? Eller står förklaringen att finna i "inre" omständigheter, att människan övergett "Gud" och trätt in på "syndens" väg?

Den frågeställningen är den röda tråden i flera av Wilhelm Reichs senare arbeten från början av 1950-talet, framför allt den märkliga boken *The Murder of Christ* (Mordet på Kristus) som jag utgår från här. Själv lutar Reich åt att människans avvikelse från "Guds" väg har skapat de sociala förhållanden som fortsätter att hålla henne fången. Men som läsaren ska se är det en mycket speciell definition av begreppen Gud och synd som Reich har.

Jag tror att det först kan vara på sin plats att ge en mycket kort bakgrund om Wilhelm Reich innan vi ger oss in i hans tankevärld. Han startade på 1920-talet som psykoanalytiker i Freuds inre krets i Wien, men hans rastlösa sökande efter den i psykoanalysen grundläggande sexuella energin förde honom in på helt nya vägar – hittills obanade av andra forskare.

Mest känd är Reich som upphovsman och inspiratör till flera moderna kroppsinriktade psykoterapier, framför allt bio-energetiken som utgår från det samband han upptäckte mellan muskelspänningar och psykiska störningar och som behandlar människan som en psyko-fysisk helhet. Den som vill fördjupa sig i Reichs terapi eller andra aspekter av hans mycket omfattande, och stundtals svårbegripliga, verksamhet hänvisas till mina artiklar om honom i *Nexus* nr 1–2, 1977 och *Medium* för psykobiofysik nr 9, 1978. I den här artikeln kommer jag att uppehålla mig vid Reichs tankevärld, hans sociala och religiösa vision och sambanden med olika religioner.

Låt oss börja med två centrala begrepp i det reichska tänkandet: Livet och Den emotionella pesten.

Allt liv beror enligt Reich på närvaron av en liv-givande energi som genomströmmar hela universum. Denna livsenergi kallade han orgon-energi. Namnet är en avledning av organism och orgasm, vilket har sin förklaring i att Reich upptäckte denna energi när han studerade den sexuella orgasmen. Livsenergin finns närvarande i hela kosmos och det är den som håller allt i rörelse – galaxer, stjärnor, planeter, träd, blommor, djur. Alla levande organismer – från amöban till människan – har vissa grundläggande egenskaper gemensamma. Det är den ständiga pulseringen av livsenergi, som håller alla våra organ i gång och kommer till uttryck i allt vi gör. Vetenskapen om denna energi kallade Reich orgonomi.

Livsenergin representerar det ursprungliga. Ur och av den skapas materia – den är vårt ursprung och i det kosmiska orgonhavet uppgår vi när vi en gång dör.

De känslor som genomströmmar oss – glädje, ilska, längtan, rädsla – är uttryck för den pulserande livsenergin. Det är den som får oss att träda i förbindelse med andra människor och längta efter och smälta samman i kärlekens fysiska omfamning. Sexualiteten är organismens främsta energiregulator och i orgasmen smälter två människors energifält samman till en ny enhet. Man antar tillfälligt en ny identitet, når utöver sin avgränsade individualitet och uppgår i kosmos. Vi är en del av allt, som är en del av oss.

Livsenergin genomströmmar universum fritt och okomplicerat – med ett undantag, nämligen människan. Någonstans under sin historia har människan trätt ut ur det sensuella paradiset, ut ur naturen, och upprättat barriärer mot

livsenergin. Kroniskt spända muskler och psykiska blockeringar hindrar livsenergin att strömma fritt i organismen och resultatet blir – den emotionella pesten. Och därmed är den onda cirkel som mänskligheten trampat runt i tusentals år ett faktum. Den emotionella pesten fortplantar sig nämligen genom generationerna på grund av omilda födelserutiner, och en rigid och känslolokall uppfostran fylld av restriktioner av allehanda slag, framför allt när det gäller sexualiteten.

Varför trädde människan ursprungligen ut ur naturen, där hon var i full och omedelbar kontakt med sig själv, medmänniskorna och omgivningen, där livsenergin strömmade naturligt i och mellan människorna? Varför beträdde hon den långa vägen av förtryck av sina och omvärldens lustar? Det är en fråga som knappast låter sig besvaras, men man kan i alla fall konstatera att någonstans under mänsklighetens historia, kanske vid övergången till jordbrukssamhälle, skedde en förändring, ett brott. Ett brott som gradvis förvandlade en sensuell tillvaro till en tillvaro fylld av tabun, perversiteter, makt och våld. Som en rest från paradiset finns fortfarande små spillror av så kallade primitiva folkslag kvar, som lever i allt de gör och där sexuella avvikelser och destruktivitet är något okänt.

När Livet hämmas uppstår den emotionella pesten, säger Reich. När livsenergin strömmar fritt och naturligt är den konstruktiv och reglerar sig själv genom naturlig moral. Sådana situationer kan även nutidsmänniskan uppleva. Stunder av kärlek, då man verkligen når en annan människa, när man skapar, när man skördar de första potatisarna eller plockar skogens blåbär för att bara nämna några exempel. När man når utanför sig själv, till andra människor eller naturen.

När livsenergin förtrycks eller däms upp, när den förhindras att ta

sina naturliga lopp blir den destruktiv och pervers och måste regleras genom en sträng yttre moral och genom våld. Det destruktiva kan ta sig många olika uttryck. Antingen inåt i form av neuroser, ångest, depression och psykosomatiska sjukdomar. Eller utåt i form av sadism, aggression mot andra, krig, miljöförstörelse, ha-begär, snikethet, elakhet, baktalande, lögn.

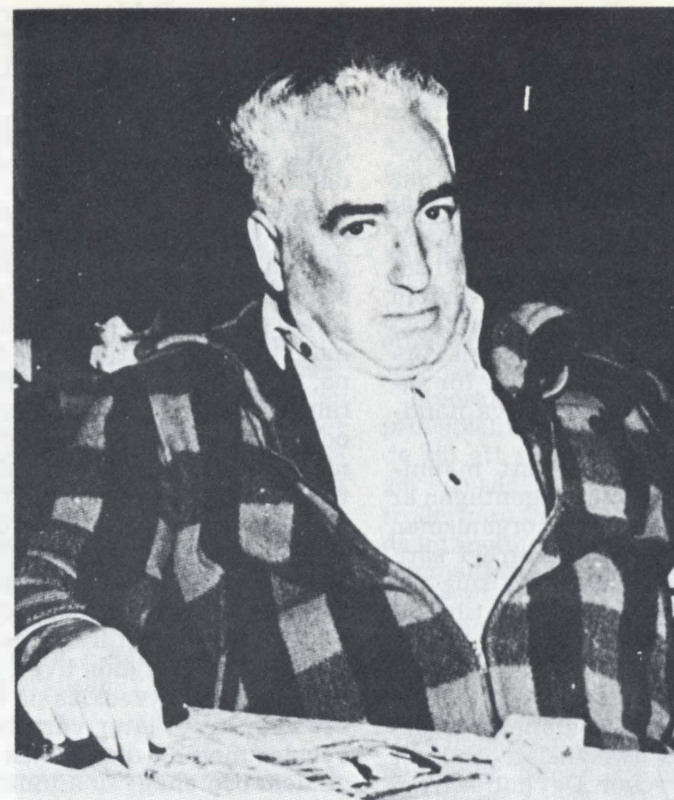
Den innerligaste formen av mänsklig samvaro – sexualiteten – blir då pornografisk, beräknande och känslolokall.

Dess motsats är naturlig sexualitet som är fylld av glädje, hänsyn och omsorg. Ett samhälle med sådan strömmande livsenergi är sensuellt, människor har omtanke om varandra och reglerar sina förhållanden inbördes och till naturen så att ingen blir lidande.

I vår tid har den emotionella pesten härjat så långt att själva grundvalen för livet hotas. I botten på allt elände med kapprustning, krig, neutronbomber och miljömord finns det privata eländet – den yttre förstörelsen är en avspiegling av den inre tomheten och stelheten.

Så långt komna kan vi kanske göra en reflektion. Finns det något samband mellan det Reich säger och de stora religionerna? Begreppet livsenergi har sin motsvarighet i det indiska prana- och det kinesiska chi-begreppet. En allt genomströmmande energi. Men det påminner också om Tao, Brahman och kristendomens Gud – alltings upphov och upprätthållare. Är Reichs orgonomi en form av panteism, där Gud manifesterar sig i allt, eller rent av animism, där föremål ses som besjälade?

Trots sin naturvetenskapliga utgångspunkt och det faktum att Reich ansåg att livsenergin såväl kunde mätas som manipuleras i terapeutiska syften så står hans idéer ändå i grunden inte i motsats till religiöst tänkande. Han skiljer sig från religionerna genom att han formulerar begreppet Gud på ett konkret sätt och genom att han ser sexualiteten som ett av dess viktigaste uttryck. För Reich handlar det om att känna Gud strömma i kroppen, bli i den sexuella omfamningen. Att förverkliga Guds rike på jorden innebär då att låta livet strömma ohämmat. Att människorna lever utan muskel- och karaktärspansar i en sensuell gemenskap. Där tror jag nog man kan säga att han tangerar ståndpunkter som en del kristna mystiker intagit. Samtidigt måste man komma ihåg att Reich själv menade att han kommit längre än det äkta religiösa tän-

Wilhelm Reich 1950.

kandet gjort. Det var inte så att Reich fann Gud i sin kropp och i kosmos – det var snarare så att han ansåg sig ha kommit på förklaringen till det religiösa tänkandet. Det som är livsenergi har tidigare kallats Gud, det absoluta, världsanden osv, men det är dock livsenergi det handlar om. Att sedan religionerna fallit offer för den emotionella pesten och utvecklat rigida, stela tanke-system och traditioner (Fadern i himlen, helvetet, änglar etc) och blivit stormakter i denna världen är en annan sak.

I *Murder of Christ* använder Reich genomgående en kristen terminologi. *Synd* är egentligen de perversa drifterna, de som uppstår när de naturliga drifterna förtrycks och hämmas. Detta är *djävulens* område, den livgivande energin omvandlad till destruktiv kraft.

Reich beskriver Jesus på ett sätt som för tankarna till Zen. Jesus är helt närvarande i allt han gör. När han går går han, när han äter äter han, när han talar talar han. Han ser människor och saker som de verkliga är och han ser alltings enhet. När han ser ut över ett landskap ser han inte enskilda träd och floder och djur – han ser allt detta som en helhet. Och så är han en människa som lever i kärlek, även kroppslig kärlek till sina medmänniskor. (D. H. Lawrence har i sin lilla bok *Manen* som dog gjort en liknande sensuell Jesustolkning.)

Jesus representerar för Reich Livet och därigenom blir hans bok så mycket mer än en originell tolkning av Jesus-personen. Mordet på Kristus – det levande – har pågått i årtusenden och fortsätter än i dag. Livet dödas ständigt och i massomfattning. Inte bara i krig och mera påtagliga former av våld. Det Reich framför allt menar är Livet i våra nyfödda, i spädbarnen.

De nyfödda bär all förmåga med sig när de föds, men det levande i dem mördas redan i moderlivet, vid födelsen eller under uppfostran då barnen ska anpassas till och formas efter rådande livsmönster. Det levande tas ur dem, de disciplineras, blir lydiga, auktoritetstroende, känslolokala och oförmögna att styra sina egna liv. Livet tillåts inte leva, men eftersom livet inte kan regleras utan att det dödas är konsekvenserna förödande av de omilda födelserutinerna och den mekaniska uppfostran. Den emotionella pesten har drabbat ännu en generation. Och så har det fortsatt i årtusenden. Det levande, elastiska, flexibla barnet har blivit stelt, orörligt, tomt. En ny generation potentiella krigare har skapats. I stället för att anpassa tillvaron till de nyfödda stryper man det levande i dem. Detta är det verkliga mordet på Kristus, skriver Reich.

Jesus var enligt Reich en fullt levande människa. Han representerade livet och kärleken och för honom fanns ingen skillnad mellan

Eros och Agape. Den skillnaden är en uppfinning av den emotionella pesten. Detta är verkligen en av de mest centrala tankarna hos Reich. Eros och Agape är samma sak! Den som kan älska kroppsligt med värme, omtanke och känsla, den gör det också i sina andra förbindelser till människor och natur. En sådan människa är oförmögen till sadism och miljöförstörelse. Och tvärtom – densom är oförmögen till kroppslig kärlek är oförmögen till all kärlek och har en stark böjelse för sadism och andra destruktiva handlingar.

Reich menar alltså att människans sociala problem egentligen är biologiska. Genom att organismen inte får leva på ett naturligt sätt, genom att den hämmas i sina uttrycksmöjligheter blir den till slut så stel och orörlig att den inte längre kan reglera sig själv. Den behöver politiska och andliga ledare för att klara sig. Så småningom förlorar den själv livskänslan och livet går som på kryckor. Det haltar fram på en låg nivå där det saknas svängrum för stora handlingar, känslor och tankar. Samhället blir känslolöst, och det gäller alla relationer. Sambandet mellan den inre och yttre miljöförstörelsen är uppenbart. Jorden förstörs samtidigt som majoriteten av människorna sitter stilla på sina bakar och låter det ske. På det sättet har mänskligheten suttit länge nu. Konsekvenserna av att man inte tar ansvar för varken sig själv eller andra, för nutiden eller framtiden är förödande.

Så småningom blir människan så van vid den här formen av liv att hon fruktar friheten, den spontana, känslolödande strömmen av livsenergi – "Gud" (som hon gärna förstår när hon ser den hos andra, t ex spädbarnen). Samtidigt längtar hon intensivt efter detta, som skrämmer henne så. Där har vi människans dilemma i ett nötskal. Hon fruktar det hon längtar efter och förvandlar sin längtan till spegelbilder, som aldrig kan nås. Så har kyrkan gjort med Jesus kärleksbudskap. Frukta för friheten sitter mycket djupt, den är ingraverad i våra organismer och har blivit en del av vårt sätt att vara.

Mot detta står Reichs vision av självstyrande människor som lever i samklang med sig själva, andra och naturen. Ett samhälle där Livet fungerar spontant efter sina egna "regler".

Med nödvändighet beskrev Reich sin vision i vaga termer. Vi, som alla är mer eller mindre märkta av den emotionella pesten, ska inte säga åt

framtidens ofödda generationer hur de ska organisera sitt liv. Men något måste vi väl ändå kunna göra för att bidra till förverkligandet av "Guds" rike på jorden – Glädjens och fredens rike, som Reich kallade det?

Visserligen kan man även hos vuxna luckra upp de blockeringar, det karaktärs- och muskelpansar som finns – det är ju Reichs egen terapi ett exempel på. Men ändå får man räkna med att det hos de vuxna, de redan formade, kommer att finnas kvar en grundläggande inre och yttre orörlighet. Av den anledningen måste ansträngningarna främst riktas mot det enda verkliga hoppet – framtidens barn, de ännu ofödda, som har alla möjligheter inneboende i sig. Vad det gäller är att skydda dessa möjligheter så att de kan utvecklas till det de är avsedda till. Att skydda livet, att låta livet leva och utvecklas på det sätt det vill. Om vi låter våra barn utvecklas med all den kärlek vi kan ge dem och enligt sina inneboende möjligheter så kommer de att göra detsamma mot sina barn, menar Reich. Den emotionella pestens verkningar kan genom de kommande generationerna mildras och kanske så småningom försvinna, och människans långa fångenskap i

sin egen rigida kropp blir istället frihet i den egna flexibla kroppen. De nya generationerna behöver inte uppleva allas vårt Golgata.

Kärlek, arbete och kunskap är källorna till vårt liv. De borde också styra det. I dessa två meningar sammanfattade Reich sitt verk och i dag 20 år efter hans död kan man bara tillägga: Om det inte går så utplånas allt liv från jorden. De destruktiva krafterna har sedan Reichs dagar ökat sina härjningar och jag tror att det inte räcker med att skydda livet i de nyfödda för att förverkliga kärlekens rike. Det gäller också att direkt försöka sätta stopp för allt som nu förstör eller hotar förstöra livet – kalhyggen, miljöförstörelse, kärnkraftverk, känslolokalen. Vi måste skydda det levande på alla sätt. Kanske kan vi då hoppas på slutraderna i Reichs bok *The Murder of Christ*: "Kultur och civilisation har ännu inte existerat. De håller just på att inträda på den sociala arenan. Det är början på slutet av det kroniska mordet på Kristus."

Lite mera liv än i dag måste vi väl kunna åstadkomma?

Anm. Jörgen I Eriksson arbetar på Sveriges Radios (ljudradions) nyhetsredaktion.

Det inre ljuset och närvaron

Den amerikanske kväkaren Thomas R Kellys vackra och innehållsrika lilla bok *Det inre ljuset* har anvisningar om hur – enligt Kellys egna ord – praktisk livsföring utformas för en människa som lever av och är inriktad på det inre ljuset. Den är mera en lärobok än en andaktsbok. Den riktar sig huvudsakligen till kväkarna, men också till alla andra som skyttar eller anar eller längtar efter det som bland dessa kallas det inre ljuset. Det är för de redan öppna som Kellys bok har betydelse, som en bekräftelse, som en inspirationskälla, som en uppmaning att söka sig längre och

djupare in. Det inre ljuset är en samling av föreläsningar eller uppsatser av Kelly från åren 1934–41. Under titeln *A testament of Devotion* publicerades den i Amerika efter författarens död 1941. Den översattes till svenska av Greta Stendahl och utgavs i samarbete med Vännernas samfund i Sverige på Wilhelmssons bokförlag i Stockholm år 1956.

Thomas R Kelly – naturvetenskaplig forskare och filosof – var en ivrig sökare av sanning både på ett yttre och inre plan. Under den första delen av hans liv stod kärleken till naturvetenskapen – sär-

skilt kemin – i förgrunden, men Kelly drogs så småningom allt starkare mot religionen och han ägnade den senare delen av sitt liv åt uppgifter inom den kväkargemenskap i vilken han vuxit upp. Han hade själv genom sitt ivriga sökande efter sanningen nått fram till det innersta inte bara i "vännernas" tro utan i all religion: den helhjärtade överlåtelsen, "viljan att vilja Guds vilja". Och med den auktoritet som bara den egna erfarenheten kan ge lade han fram sin tro, enkelt och stilla och så klart som han kunde.

Ewigheten står vid vårt hjärta och vill tränga in i vårt tidssplitttrade liv, säger Thomas R Kelly. Den värmer oss med aningar om en hög bestämmelse och kallar oss till sig. Att ge efter för den manande stämman och glatt överlämna kropp och själ helt och fullt åt det inre ljuset är att börja det verkliga livet, ett skapande och dynamiskt liv. Det är detta dynamiska liv Thomas Kelly beskriver och han säger att alla som verkligen vill kan få leva det. Det börjar med den övning i inre tillbedjan och lyssnande som är hjärtat i all religion. Vi lever i två plan. I början växlar vår uppmärksamhet mellan de yttre ting och det inre ljuset. Men så småningom når vi fram till en samtidighet. Livet genomströmmas i alla dess skiften av levande bön. Och då sker en total omprövning av hela vår inställning till världen. Vi möter det yttre livet på ett nytt och överraskande sätt, frigjorda från världsliga band men fulla av omsorg om världen.

Så växer vi in i den heliga lydanden, där vi uppger oss själva. När en sådan hängivenhet kommer in i ett människoliv, säger Thomas R Kelly, bryter Gud igenom, under sker, världsförnyande krafter frigörs, historien förvandlas. Ty det liv som strävar efter att vara helt lydigt, helt undergivet, helt lyssnande blir förunderligt helgjutet. I djupet av mitt hjärta vet jag, fortsätter Kelly, att några av oss måste på nytt och från grunden ompröva vårt bekväma, självkoncentrerade liv. Små grupper av människor som vikt sig åt och hör samman i gudsgemenskap måste ge ett oåterkallligt löfte att leva i världen utan att vara av världen. Om så är Guds vilja skall de åter tända trons falnade glöd i en sekulariserad värld.

Thomas R Kellys *Det inre ljuset* slutar med ett kapitel som heter *Förenkling av livet* och där skriver han: "Blir vår uppmärksamhet koncentrerad på den inre rösten, lever vi i Guds närvaro, blir vårt liv förenklat och redigt och klart. Ur

detta heliga centrum springer livets alla uppgifter fram. Ur vår gudsgemenskap föds vår omsorg om världen. Vi blir delaktiga av Guds kärlek och kosmiska tålmod. Det är Gud som genom oss är verksam i världen."

Själv "hittade" jag Thomas R Kellys lilla bok *Det inre ljuset* på Vännernas i Föllöknas våren 1973. Sedan dess har den följt mig på alla semestrar. Den har fört mig djupare in i sökandet efter det inre ljuset och den heliga närvaron. Den har stärkt mig i förvisningen om att det som kväkarna kallar concerns verkligen existerar, särskilda uppdrag från Gud, tydligt belysta, som påkallar vår speciella längtan och omsorg. Uppgifter som gör vårt liv dynamiskt och spännande men som också – om livet i Gud fungerar som det skall – kan utföras rofyllt och utan brådska.

BIRGIT CARS

Den vetenskapliga mystiken Forts

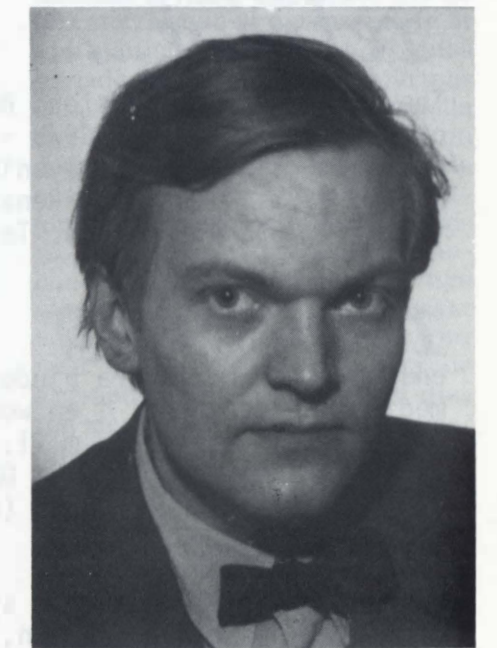
nya människan, som skulle bli gudarnas like. Därigenom kunde de behålla sin position som vetenskapsmän fast båda två, efter vårt sätt att se saken, i själva verket var profeter för nya religioner.

Detta innebär inte att de måste ha fel. Vad Bucke och Staudenmayer säger kan mycket väl vara överensstämmande med någon sorts sanning. Men deras metod är inte den vanliga vetenskapliga bevismetoden. För dem är det inte kontrollerbara fakta som bevisar resultaten, utan de tvingas hänvisa till de egna upplevelserna.

I det här sammanhanget bör vi ha i minnet att de "Einfühlungsteoretiker" som går längst, menar att mystik är någonting man inte kan studera utan att ha egna upplevelser. De menar att den mystiska upplevelsen till själva sin natur är sådan att det är principiellt omöjligt att nå någon förståelse om man inte själv är mystiker. Tesen är givetvis i någon utsträckning sund och riktig. Inte kan någon människa riktigt inse vad saken än gäller, när han får höra exempelvis att någon är förälskad, och aldrig själv upplevt några liknande känslor. Förälskelsen är en upplevelse. Har han själv råkat ut för den, menar Einfühlungsskolan, kan han också studera den och förstå den. Men så vitt jag kan förstå innebär detta att han, då någon annan talar om begreppet förälskelse, helt enkelt relaterar det till sin egen upplevelse. Han

kan inte relatera det till den andres eftersom vi inte kan uppleva en annans känslor – åtminstone inte *vet* att vi gör det. Det kan gäpa en avgrund mellan upplevelserna eller också kan de vara exakt likadana, men saken kan inte kontrolleras. Kommunikationen mellan personer kan emellertid studeras och vi kan iaktta vad de båda gör. Den mera transcendent förståelsen kan inte studeras eller diskuteras, och oavsett vad vi själva upplevt är vi i "vetenskapliga" sammanhang, och principiellt också i andra, hänvisade till att tala om vad människor gör och säger, att hålla oss till kontrollerbara fakta. Vi tvingas använda intersubjektiviteten som enklast sammanfattas i frågan: "Ser du vad jag ser?"

Nu menar de flesta Einfühlungsteoretiker inte heller någonting annat än detta, utan påpekar bara att forskaren måste försöka sätta sig in i den upplevandes situation så långt möjligt är. Bucke och Staudenmayer menar också att oavsett om själva upplevelsen är beskrivbar eller ej, kan dess existens och resultat visas på vanligt sätt. Deras övertygelse var emellertid så stor att de inte förmådde leva upp till det vetenskapliga idealet. För dem var det självklart vad de ville framföra, och teserna varken tål diskussion eller behöver någon.

Örjan Björkhem, ur vars bok "Människan och verkligheten" (Zindermans 1978) ovanstående framställning är hämtad, arbetar på en doktorsavhandling i religionspsykologi, och han vill gärna komma i kontakt med människor som haft upplevelser av "mystiskt" slag. Adress: F. l. mag. Örjan Björkhem, Repslagargatan 15, 272 00 Simrishamn.

Sökarguiden

The FARM besöker Stockholm!

Från THE FARM, det berömda kollektivet i Tennessee, USA, kommer Stephen Gaskin och Ina May Gaskin med 15 andra Farm-medlemmar för att i Stockholm hålla föredrag om barnafödande, barnuppfostran och näring baserad på sojabönan. Tisdagen den 3 oktober bör du infinna dig i Z-salen kl. 19.00, ABF, Sveavägen 31, Stockholm. Fritt inträde!

Onsdagen den 4 oktober håller The Farm-orkestern gratiskonsert i ABF-huset. Tid och sal meddelas senare. (Finns på anslagstavlan hos Vattumannen)

Paul Solomon

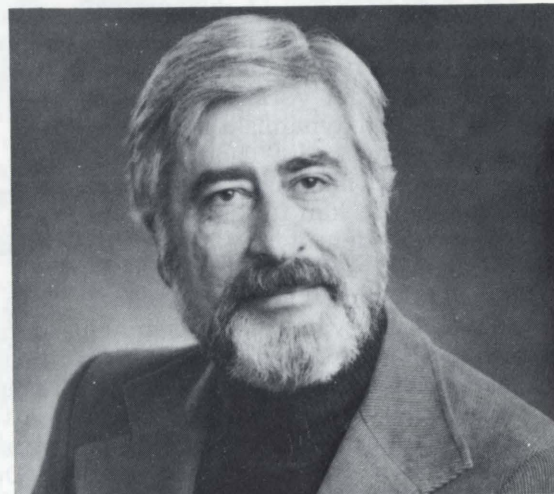
- stiftaren av Inner Light Consciousness Institute i Virginia Beach, USA - besöker Sverige på sin Europaturné. En utförligare presentation av Paul Solomon gavs i SÖKAREN nr 7.

31 oktober kl. 19.00 Introduktionsföredrag
ABF-huset, Fabiansalen av Paul Solomon
Inträde 15:-

31 okt. - 2 nov. ger Paul workshops på kvällarna med temat "DYNAMIC MEDITATION"

Anmälan till Vattumannens Vänkrets pg 42 22 42-8 Kursavg. 150:-, anmälningsavg. 50:-

Ytterligare upplysningar får du genom bokhandeln VATTUMANNEN tel:08-10 96 15

retreat...

The Friends of the Western Buddhist Order ordnar en retreat den 29/9 - 1/10 på Stenfors Herrgård, Tingsryd. Upplysning och anmälan kan göras till Giordano Renard, Elleholmsvägen 11, 352 43 Växjö. Tel: 0470-19091

rebirthing

energiarbete och tantra bjuder Deeva Rajneesh meditationscenter på i en workshop den 7-10 oktober med Shantideva m.fl. från Frankrike. Övrig information 08-34 82 02 (Harideva el. Muktesh) eller 08-42 08 32 (Abhati)

föredrag

Onsd. 4 okt. ATLANTIS och svenskarna. Bertil Falk kl. 19.00 Klubb Kamelen, Själagårdsgatan 17, Stockholm.

Bertil Falk håller ytterligare två föredrag på Klubb Kamelen den 5 okt. om Teleportation och 6 okt. om Jesus i Orienten. Ljusbilder.

Fred. 6 okt. Richard Matz orienterar om den tyske filosofen MARTIN HEIDEGGERS tänkande. kl. 18.30 Galleri Med Mera, Hornsgatan 29 A, (ing. Bellmansgat.)

SÖKARGUIDEN är till för dig som vill veta vad som händer på den andliga fronten i Sverige. Ställ upp och skicka in information om du vet att något speciellt kommer att hända etc...

SÖKARGUIDEN c/o Per Sellmann, Drottninggatan 85, 2tr, 111 60 Stockholm

Förbundet Buddhistisk Gemenskap träffas varje torsdag kl. 18.00 på Högalidsgat. 56, (Lorensberg). Stadgar och upplysningar sändes på begäran. Adress: Box 97, 101 21 Stockholm, tel. 08-758 84 65 eller 760 53 63.

Astrologisk kurs

Lär dig ställa ditt eget horoskop. Under höstens grundkurs på VATTUMANNEN, onsd. kl. 19.00 (två månader) lär du dig att ställa upp och tolka ditt eget och andras horoskop. Info. 08-10 96 15

UTLÄNDSK BOKVANDRING MED ROLAND ADLERBERTH

Däniken skriver ju inte bara oförtrutet vidare själv, utan det skrivs också en hel del om honom, oftast föga beundrande. Så till exempel har danske ufoexperten Willy Wegner roat sig med att närmare nagelfara en del av EvD:s oföretterliga sanningar i DÄNIKEN I SÖGELYSET (FUFOS, dkr 22:50), en liten men laddad volym som rekommenderas åt envar som tror alltför helblint på Däniken - själv gillar jag honom i hög grad och läser och översätter honom med förtjusning, men det är viktigt att hålla i minnet vad han själv påpekar då och då, även om hans motståndare påstår motsatsen, nämligen att han inte hävdar att allt han säger är sant, utan främst är ute efter att plocka framintressanta gåtor och få vetenskapsmännen att studera dem med oförvillad blick, i stället för att bara avfärda hypotesen om rymdfarare på jorden som otänkbar redan från början.

Wegner är inte heller ute efter att mörda Däniken, bara efter att hyfsa till honom. Och det gör han lugnt, sansat och läsvärt. Han börjar med en kort biografi och tar sedan upp fem av Dänikens favoritbevis: brunnen i Chichén Itzá, rymdfararen på sarkofagloket i Palenque, ristningarna i Nazca, den skjutna istidsbuffeln i Jakuzia och terrassen i Baalbek, och studerar hållfastheten i Dänikens argument där. Chichén Itzá är lättgods, rättning av några sakfel bara, och i fråga om Palenque övertygar Wegner mig inte om att Däniken har fel, lika litet som EvD själv har tveklöst övertygat mig om att han har rätt. Men i de tre andra fallen leder litet vettig källforskning och allmänt sunt förnuft till tämligen bestickande argument för att Däniken har fel där. En läs-värd liten bok, som rekommenderas alla dänikenläsare som en nyttig dos skepsis att intagas mot alltför stark tro.

Om Däniken tycker inte heller Daniel Cohen, känd gränsvetenskapare som rentav finns översatt till svenska med ett par böcker. Och i *The Ancient Visitors* (Doubleday, \$5:95) meddelar han varför.

Det är en bok som tar upp det just nu så populära ämnet astroarkeologi till kritisk beskådan, med tonvikt på Däniken men med en och annan slev också åt de andra. Börjar med att ge Charles Fort äran av att ha varit den förste som på allvar tog upp tanken på besök från rymden, och fortsätter med ett astronomiskt kapitel som tar upp frågan huruvida det alls finns några gubbar där ute som kan komma och hälsa på. Och kommer fram till att det finns säkert en hel del såna, men har de verkligen varit och nosat i vår lilla avkrok nån gång?

Varpå Cohen går i närkamp med astroarkeologin såsom sådan och är riktigt elak mot den. Nazcalinjerna är spännande men näppeligen landningsplatser för rymdskepp, pyramider, påsköstatyer och Stonehenge var fullt förfädersbyggbara, Piri Re'is-kartan kan vara en förfälskning och är hur som helst föga exakt, bevisen från Bibeln och andra håll för att vi är genetiskt förbättrade är inga bevis - över huvud taget blir det inte mycket kvar av vare sig Däniken eller de andra efter de här rundpallarna.

Inte särskilt trevligt alltså för den som gärna vill tro på allt som skymtar vid de gränsvetenskapliga horisonterna. Men en fin bok för den som är intresserad av både pro et contra, för här är en kontrakille som verkligen har studerat ämnet och noga vägt bevisen för och emot, innan han bestämt sig för att emot i allmänhet väger tyngst. Och dessutom skriver Cohen bra, med rader av intressanta och pittoreska detaljer.

Sen sist har jag också läst en mer Dänikenvänlig bok, utgiven för ett par år sedan utan författarnamn av EvD:s eget förlag - DAS WELT-PHÄNOMEN ERICH VON DÄNIKEN. EINE DOKUMENTATION (Econ, pris ej ang).

Vad som dokumenteras är i första hand striden kring de där sydamerikanska grottorna, där Dänikens ställning förvisso är svag - han HAR ju faktiskt inte lyckats leda i bevis att de existerar och att han själv varit där. Hans egen argumen-

tation i ämnet i MINA BEVIS är ju mest på stället marsch, och den här lilla boken lyckas all sin osparda möda till trots föga bättre.

Inte minst därför att den, med alla de dokument, skriftväxlingar etc den ger, inte ens tycks vara säker på vadd den egentligen är ut efter att bevisa, att Däniken har alldeles rätt eller att han blev lurad av Moricz och/eller Pena. Men den intresserade har åtminstone en ivrig och energisk skriftväxling att tillgå här, mellan Däniken, de båda sydamerikanerna och diverse andra personer.

Därtill också en del i förbigående om pater Crespi och hans gulds katt, en analys av hur Däniken kunnat nå så enorma framgångar och tre vänligt sinnade inlägg från vetenskapare och tekniker som tror på Däniken. För mer avancerade Dänikenintresserade.

Oscar Kiss Maerth heter en märklig tysk självtänkare som jag har stött på i engelsk översättning med THE BEGINNING WAS THE END (Sphere, £ 0:55), som ger en helt ny variant på den gamla tvistefrågan om intelligensens ursprung. För han hävdar att vår geniala intelligens varken tillkom genom ett gudasprång à la Teilhard de Chardin eller genom genmanipulationer à la Däniken. Nej, vi åt oss till den.

Det började med att några apor i tidernas gryning upptäckte att de fick större sexuell potens om de åt upp hjärnorna på andra apor. Alltså började de äta hjärnor av hjärtans lust, och eftersom den sexuella upptrappen visade sig vara en dominant gen, som dessutom gjorde alla aparter i stånd att få fortplantningsduglig avkomma med varandra, började varenda våldtagen apohona föda barn med den här nya genen. Och försök med plattmaskar har ju visat att om man matar djur med hjärnmassa från dresserade artfränder, så blir de matade djuren mer lättdresserade, liksom mer intelligenta alltså. Eller också var väl den nya genen intelligensbefrämjande samtidigt.

Hur som helst spred sig den nya hjärnätarhobbyn som en löpeld, aporna åt och hänglade av hjärtans lust, och till slut hade de överskridit intelligensströskeln och blivit kloka och intelligenta människor. Men det skulle de aldrig ha gjort. Alla djur har nämligen telepatisk kontakt inbördes - det är därför de aldrig behöver prata med varann, för de förstår varandra ändå - men när de här människovordna aporna käkat hjärnor tillräckligt länge, råkad de ut för den lilla fataliteten att

stugan blev för trång. Varmed här menas att deras ständigt svällande hjärnor blev för stora för skallen. Vilket ledde till att förfäderna tapade espen och blev mer eller mindre vansinniga hela bunten, och det är det vi får lida för numera. Visserligen utvecklade vi språket i stället, men det ger ju ändå inte samma kontakt som en väl skött telepati.

Lyckligtvis var vi dock inte vansinnigare än att vi fattade att det var något lur med det hela, och behjärtade män försökte alltså skapa ett tabu mot kannibalism och ge människorna litet ädlare intressen än bara de sexuella. Och är det kanske inte så att vi alla ogillar kannibalism numera, och att många av våra religioner försöker intressera oss för andra saker än det motsatta könet? Säkra bevis för Maerths tes alltså – och gamle Darwin kan gå hem och lägga sig.

I rättvisans namn bör väl också sägas att Maerth har åtskilliga vettiga ting att säga om den felslagna civilisation som vi tokar har kokat ihop. Och gudarna skall veta att det inte är något fel på hans självständighet och skapande fantasi – en ovanligt rara avis i "ursprungsforskarnas" stora aviarium.

Och på tal om tidigmänniskor var det längesedan gamle vännen yetin satte sina spår i den här krönikan, men nu har vi honom här igen, frisk och kry och med stora, kraftiga amerikanska släktingar försedd. Nämligen i primatbiologen *John Napiers* BIGFOOT (Cape, £ 2:95), en vetenskaplig studie i vad undertiteln kallar "Yetin och sasquatchen i myt och verklighet" – där broder Sasquatch alltså är den yetiliknande varelse som enligt envisa rykten lullar omkring i de stora skogarna i norra Kalifornien och angränsande delstater. Och som rentav filmades 1967, av en viss Roger Patterson i Bluff Creek.

Börjar med ett trevligt kapitel om människan och hennes monster och fortsätter med fallbeskrivningar, spekulationer etc kring "storfötterna" i både Asien och Amerika, där Napier också tar upp de vilda småfötter som setts i andra områden på respektive kontinenter. Varefter Napier klämmer av med tre vetenskapsmättade kapitel som tar upp de här figurerna till diskussion utifrån sådana aspekter som påträffade fotspår, naturhistoriska och biologiska synvinklar, och fossilens vittnesbörd.

Och där blir det tyvärr inte så mycket kvar av våra ludna vänner bland bergen. De flesta fotspår som påträffats kan mycket väl stamma

St Patrick's cross från 1100-talet. Finns på en kyrkogård i England. På ena sidan den korsfäste, på andra St Patrick. De geometriska figurerna på sockeln kunde ha mer än blott dekorativ betydelse. (Ur "Mysterious Britain" av Janet & Colin Bord.)

från björnar och andra djur – fast sasquatchspåren är svåra att förklara på det viset. Patterssons film får en expertgenomgång som mynnar ut i att den kan vara bluff men inte behöver vara det, men den Minnesota Iceman som fick både Sanderson och Hevelmans på knä som troende avfärdas däremot som nästan säker bluff.

En trevlig bok, som mynnar ut i ett frågetecken, större dock för yetin än för sasquatchen. Eftersom Napier i slutkapitlet kommer fram till att han knappast tror på yetin – men gärna skulle vilja ha fel på den punkten – men däremot betraktar sasquatchen som en mer öppen fråga.

Än mer storfotsövertygad är amerikanske naturvårdaren *Peter Byrnes* THE SEARCH FOR BIG FOOT (Acropolis, \$ 8:95, Pocket Books, \$ 1:75), som till skillnad från Napier koncentrerar sig helt på den amerikanska avdelningen, men i gengäld gör det med än fler ögonvittnesberättelser och fallbeskrivningar. Också här finner man Patterssons film och ismannen från Minnesota bland höjdpunkterna – till skillnad från Napier ger Byrne hela Sandersons uppsats om denna märkliga hominid av okänt ur-

sprung, som förvarades nedisad i en kista och marknadsförelisades av en viss Frank B Hansen. Och den filmade sasquatchen redovisas inte bara med samma expertrapport som Napier ger, utan också med två ryska diton.

Vartill Byrne alltså ger avsevärt fler storfotsrapporter från både nuet och det förflutna än vad Napier fått plats med. Bland annat finner Byrne det inte helt uteslutet att redan Leif Erikson och hans glada män kan ha haft nöjet att skaka tass med några storfötter under amerikabesöket – Byrne menar att de "fruktansvärt fula, håriga och svartmuskiga människor med stora svarta ögon" som Leif Erikson talar om kan ha varit storfötter.

Fast helt säker på den saken kan man ju inte vara, det erkänner Byrne själv. Som rent allmänt är mer troende än den sobre Napier, men i gengäld har ett avsevärt rikare bildmaterial att erbjuda. Och båda böckerna är helt trevlig läsning för envar vän av okända hominider.

Peter Underwood, framstående engelsk spökoman, har fortsatt sin INTO THE OCKULT som recenseras här för ett par år sedan med en volym som går DEEPER INTO

THE OCKULT (Harrap, £ 4:30) och liksom sin föregångare gör det troende men välskrivet och ganska vettigt. Ett brett svep ockulta trevligheter som inte fick plats i första delen, uppdelat på tio kapitel som innehåller dels en rad olika mer eller mindre kända fall som faller under kapitelrubriken och dels små allmänna resonemang om hur långt man kan tro på fenomenen i fråga; och Underwood är rätt mycket för att tro rätt långt. Bland de många historierna en riktigt härlig eerie grej om hur det gick till när man 1939 skulle blåsa i Tutanchamons silvertrumpet i radion, vilket innebar ett rätt dystert öde för både trumpeten och världen – Underwood påstår nämligen att det där försöket kan ha utlöst andra världskriget, även om jag för min del inte kan förstå hur.

Över huvud taget är detta, liksom föregångaren, en mycket trevlig läsebok i diverse ockult grunk. Underwood har ett enormt vetande på området och kan konsten att meddela det med den rätta småkusligheten – läs tex historien om den elakartade benknoten från en egyptisk grav, en originell och välturnerad skräckhistoria av rang. Min enda egentliga invändning mot boken, som spännande spökläsebok alltså, för min tro på vad som berättas är avsevärt svagare än Underwoods egen, är att författaren är så finkulturell att han i kapitlet om spökmusik alldeles glömmer bort den spökigaste i hela bunten, schlageren *Gloomy Sunday* som enligt den ockulta folkloren lär ha drivit massor av människor till självmord.

Brasilien är ju ett intressant ufoland, så man tar sig an *Walter K Bühlers* tysköversatta VIERZIG BEGEGNUNGEN MIT AUSSER-IRDISCHEN IN BRASILIEN (Ventla, pris ej angivet) med ett visst intresse. Blir kanske litet betänksam när Bühler redan i inledningen kritiserar Bowens gamla fina THE HUMANOIDS för att en del figurer som tas upp där inte är tillräckligt människoliknande, men läser ändå vidare.

Och belönas med en grundlig redogörelse för 40 fall av kontakter med icke-jordiska varelser som studerats närmare av Brasilianska sällskapet för ufo-studier, och tio extrafall som publicerats i tidningarna men ännu inte undersökts av sällskapet (Bühler är ordförande i detta och en aktad ufo-forskare). Fall som kan verka rent vidunderligt underliga, som tex historien om en landning i Nova Iguaçu i delstaten Rio, där närmare observationer

omöjliggjordes genom att föremålet krympte allt snabbare och till slut försvann helt. Och det är gott om sådana konstigheter, även om man tydligen medvetet uteslutit alla historier om verkligt underliga ufo-flygare av den absoluta monstertyp som gör sig bred hos John Keel och andra. Synd bara att historien berättas så kortfattat, den som flera andra mindre kända men mycket intressanta fall. Medan ett så till leda välkänt fall som Vilas-Boas får breda ut sig över tio sidor.

Utöver de 50 fallen också en del ditt och datt, bland annat goda råd till arbetande ufologer. Och en programförklaring varav framgår att sällskapet anser att de flygande tefaten kommer från rymden och är här i fredliga syften. Vilket ger förklaringen till en del hårddragningar här – boken är alltså skriven utifrån en viss bestämd tro, som ibland får dominera över vetandet. Men även om den bör studeras med en nypa salt, är den ändå en trevlig och intressant läsning.

St Piran's cross i Cornwall. "För över 1 000 år sedan uppstod, på grund av invånarnas ondska, en häftig storm, vilken varade i tre dagar och nätter och orsakade att hela staden (Langarrow) och dess invånare begravdes under sanden." (Ur "Mysterious Britain".)

Och som avslutning en liten nyttig kombinerad guide- och bilderbok för den som är intresserad av brittisk forntidsmystik och andra ockultiteter, MYSTERIOUS BRITAIN (Paladin, £ 1:50) av kunniga paret *Janet & Colin Bord*. En fotobilderbok i litet och prisbilligt format, som i vältagna bilder och korta textkapitel redovisar litet av varje i hela Storbritannien med ockult anstrykning – Stonehenge och andra liknande anläggningar, heliga brunnar och jättefigurer ute i markerna, labyrinter och flyktborgar, de där berömda gamla raka spåren som döpts till leys (paret Bord är själva mäktade leyetroende) och mycket annat. Alltsammans med rejäla ortsangivelser, så att man kan hitta det själv när man kommer över nästa gång, och när det gäller gamla folkfester får man också besked om dagen, så att man inte riskerar att komma när det ockulta redan är över.

En intressant liten bok, som nog förefaller mig att fylla ett länge känt behov.

TROR DU ATT UTVECKLINGEN FRÅN AMÖBA TILL MÄNNISKA ÄR BEVISAD?

Faktum är att allt fler forskare blir mera kritiskt inställda till utvecklingsläran och t o m förkastar den som en förklaring av alltings uppkomst.

Prof. W.R. Thompson poängterar t ex i förordet till jubileumsgåvan av Darwins bok "Arternas Uppkomst" att evolutionsteorin understöds av urvattnade fakta, obevisade och obevisbara spekulationer. Dessutom säger han att "Darwinismens framgång åtföljdes av en nedgång i den vetenskapliga redbarheten".

I den senaste upplagan av boken skriver dr Matthews i förordet: "I accepterandet av evolutionen som ett faktum, hur många biologer stannar upp för att reflektera över att vetenskap är byggt på teorier som har bevisats korrekta genom experiment eller kommer ihåg att teorin om djurens utveckling sålunda aldrig har bevisats." Vidare jämför han tron på evolutionen med tron på en direkt skapelse.

Det kan också tilläggas att det aldrig någonsin har publicerats så många böcker av vetenskapsmän som ifrågasätter evolutionen som för närvarande.

Den bästa bok som hittills kommit ut på det här området heter:

THE CREATION-EVOLUTION CONTROVERSY Av Dr R.L. Wysong

Boken innehåller 400 sidor intressant material med 138 bilder, tabeller och diagram och är på engelska.

Det bästa med boken är att den visar hur båda sidor argumenterar, och det som då tydligt kommer fram är överlägsenheten hos de vetenskapliga argumenten för en direkt skapelse.

Boken visar först varför frågan om livets uppkomst är viktig och hur den frågan hänger samman med vår framtid.

Den visar också på den rätta metoden för att lösa kontroversen och vilka saker du bör tänka på när du tar ställning.

Vidare beskriver den olika teorier och experiment rörande livets uppkomst (den spontana uppkomsten av aminosyror, proteiner, DNA och levande celler) och varför dessa experiment inte är bevis för evolutionen utan endast intressanta övningar i organisk kemi.

Den behandlar termodynamikens lagar, det största problemet för evolutionisterna som man ännu inte har löst utan söker kringgå på olika sätt.

Olika dateringsmetoder behandlas, men också 33 skäl varför man kan ifrågasätta de höga åldrar som alltid sätts i förbindelse med jordens forntid.

Mutationsproblemet tas upp och olika sannolikhetsberäkningar för livets uppkomst.

Det främsta beviset för evolutionen, "det geologiska tidsschemat", visas vara ett cirkelbevis.

Evolutionister anklagar ofta de som tror på skapelsen för att införa odefinierade krafter och mirakel men evolutionister visas göra samma sak. Detta tas upp i boken och mycket, mycket annat som rör de här frågorna.

Boken som kostar endast 44:50 + porto beställes från:

R Staaf PI 1486 440 20 Vårgårda

PS. Om du vill slippa dyrare porto och postförskottsbelopp så kan du sätta in 46:50 på mitt postgiro 92 21 08-6 och då får du boken på posten.

Åsa Freij

Ett stenkast från Mallorcas barer – meditation i paradisträdgård

Mallorca är inte som många tror bara barer, diskotek och billig, blöt semester. Den som ser längre än till glasets botten finner nästan allt, vad han än söker. Och vi sökare fann – ett stenkast från Terrenos nöjescentrum – en oas av frid, ett litet meditationskapell inbäddat i en idyllisk trädgårds grönska på höjden av Génovas kullar. Här träffas regelbundet en grupp anhängare av Paramahansa Yogananda hos innehavaren av trädgården med kapellet och ett litet vitt mallorkinskt stenhus, Isabel O'Reilly.

Den lilla vithåriga, snart 80-åriga, mrs O'Reilly har bott på Mallorca i 11 år och nästan lika länge lett den högst internationella gruppen av SRF, Self Realization Fellowship, som Paramahansa Yoganandas universella lära kallas. Indisk religion och filosofi är ingen stor sak i det katolska Spanien, inte ännu i alla fall, även om intresset för yoga och meditation även här är växande och man då och då i tidningar ser TM-annonser med Maharishis välkända leende ansikte. I mrs O'Reillys grupp, som inte omfattar mer än mellan 15 och 20 "stadiga" medlemmar, finns ungefär lika många nationer representerade, men ingen från Spanien. En del är permanent bosatta på ön, medan andra har sin fasta semesterbostad där. Dessutom kommer regelbundet besökare av karaktär bekantas bekanta, som undertecknad, Sökarens resande medarbetare. Man räknar med att ett 100-tal olika människor på så sätt passerar Mallorcakapellet varje månad.

Isabel O'Reilly är själv ursprungligen från Australien men har varit bosatt i USA i närmare 50 år. Där är Yoganandas SRF en stor organisation. Bara huvudkvarteret i San Francisco räknar flera tusen "studenter".

– Då jag började, berättar Isabel O'Reilly, samlades här mest unga människor, hippies kanske ni skul-

le kalla dem, sydamerikanska vänner till min dotterdotter. De tilltalades av den vardagsnära, praktiska livsfilosofin i SRF, som gav dem vad varken nöjes- och lösdruvarlivet eller de dogmatiska religioner de dittills kommit i kontakt med kunnat ge dem. Nu har dessa i stort sett försvunnit och medelåldern är ganska hög, men alla åldrar är representerade. Med sina 80 år är Isabel själv äldst och med åtta år är Mikael Cagan, mallorcabo med svensk-tysk mamma och amerikansk pappa, den yngsta av de regelbundna meditatörerna.

Människor från Findhorn har flera gånger besökt SRF-centret på Mallorca.

– De uppskattar Paramahansa Yoganandas väg, säger Ken Mallar, amerikansk långtidsgäst från San Francisco-centret, som varit på Mallorca sedan november.

– För Findhorn är ett sätt att leva, medan SRF är en väg till ett rätt sätt att leva, förtydligar han.

Isabel, eller "abuela" (mormor/farmor på spanska) som hon också kallas av sina vänner, fann själv denna väg som sin väg efter 20 år med Christian Science. Chr. Sc. gav henne en god start – "men inte allt jag sökte", som hon själv uttrycker det. Framför allt menar hon att Paramahansa Yoganandas hjälp till studier för utveckling i det dagliga livet är ovärderliga för den, som har en obrytbar önskan att lära känna och förbättra sig själv.

– Efter ett års studier, som man kan klara med hjälp av korrespondensbrev, var man än bor, är man mogen för utbildning i Kriya yoga, och sedan för vidare studier, berättar Isabel.

Det var hos hårfrisörskan! lustigt nog, eller varför inte logiskt nog! med SRF:s vardagsnära filosofi, som Isabel fann början på sin väg. Hon läste där i en veckotidning om Paramahansa Yogananda och kände genast att här fanns vad hon

länge sökt – och efter någon tid öppnade hon själv ett meditationscenter i Marine County i Kalifornien, som sedan följdes av centret på Mallorca, när Isabel flyttade till medelhavssön för att där tillbringa sina äldre dagar.

Paramahansa Yogananda verkade mellan 1925 – 52 i USA, där han blev en av de världslärare, som ungefär vid den tiden lämnade Indien för att sprida och sammanfoga gammal visdom och modern vetenskap och kultur till förmån för ett universellt andligt nytänkande.

– Han påvisade yogans betydelse inte bara i livet, utan också i det vi kallar döden, säger Isabel, som inte annars så gärna vill berätta om sin älskade guru, utan hellre ser att man själv läser och direkt tillägnar sig hans lära. Paramahansa Yoganandas kropp lär vid begravningen, nästan en månad efter hans död, ännu inte ha visat det minsta spår av förändring.

Fr v 8-årige Michael Cagan, 80-åriga Isabel O'Reilly, Ursula Cagan, mamma till Michael, samt svenska turisterna Kristina Mossberg.

RÄTTELSE

Av misstag har det förekommit några gamla prisuppgifter i de senaste annonserna om PERSONLIGA HOROSKOP. Nedanstående uppgifter är de som gäller fr o m 15/6 1978 t vidare.

Karaktärshoroskop: Beskriver karaktär och grundläggande förutsättningar i livet, utgångspunkten med karmiska skulder och tillgodohavanden. Beroende på utförighet: 100-200:—.

Helårshoroskop: Beskriver psykiska vägskäl att ta ställning till i livet, på dess olika områden, samt risker och chanser som det medför. PRIS: 300:—.

Halvårshoroskop: Samma som föregående men för halva tiden. PRIS: 150:—.

Partnerskapshoroskop: Bedömning av vilka svårigheter och vilka möjligheter som två människor får om de slår sig samman i affärer eller känslomässiga förhållanden. PRIS: 100:—.

Yrkesvalshoroskop: Anger vilka sysselsättningar man redan har goda anlag för, som inte kräver för stor ansträngning att klara av. PRIS: 100:—

KENTH SKOGLUND

BOX 2018, 824 02 HUDIKSVALL, TEL 0650/163 89

PYRAMIDIOSOFI

Esoterik i guldåldern

Föredragsserie i Hälsans Hus
Torsdagar 19.00

28/9 Slutet på nuvarande världsordningen och begynnelsen på DEN GYLLENE TIDSÅLDERN av esoterik.

5/10 Bibliska profetior i överensstämmelse med Stora Pyramidens kronograf.

12/10 Tidseran av nåd och välsignelser — GULDÅLDERN.

19/10 Den heliga varningen — den ärorika tidsålderns begynnelse.

26/10 Cheopspyramidens deplacementfaktor.

9/11 Stora Pyramidens rektifikationsfaktor.

Polaritetsterapi-seminarier

Andlig läkekonst

Hälsans Hus, Fjällgatan 23 A, Stockholm

Oktober: Lördag/söndag 09.30-16.30 29/8-1/10

a) Mental balans — positivt tänkande, Hermetisk filosofi.

b) Caduceus — Hermes livsstav — placerad i människokroppen.

c) Zodiaken i människokroppen och resp planetära inflytanden i födelsehoroskop.

d) Eteriska grundströmmar i människan

e) Den planetära helaren. Allmänna behandlingar och Country Side Technique.

Polarity-lärare Anders B-son Johansson

Tel. 08-85 59 28, 40 30 07, 712 67 17

Polaritetsterapi för Kropp, Sjel och Ande

Akupressure, Chiropraktik, Osteopati.
Behandlingar av Aurans fält för självhälsokännande.

Specialkonsultation: för healing

a) efter hälsoroskop

b) eller för vegetariskt diétråd baserat på födelsehoroskopet, vilket ger särpräglad individuell design.

c) Yogarörelser för balansering av livsenergin till hälsa och vitalitet.

Polarity-lärare Anders B-son Johansson

Hälsans Hus, Fjällgatan 23 A, Stockholm

Tel. 08-85 59 28, 40 30 07, 712 67 17

Sven Magnusson

Det "övernaturliga" och vår världsbild

Ca-pris inb. 49:— inkl. moms

I varje bokhandel eller direkt från

Zindermans förlag

Box 310

401 25 Göteborg 1

Tel. 031/13 78 32

Jesus dog inte

Forts

1953, men kalifen förklarar att detta endast är mr Magazines personliga åsikt. Graven har aldrig blivit öppnad. Men det finns en anhållan hos myndigheterna att få öppna den.

*

Islams Ahmadiyya-församling grundades i slutet av 1800-talet som en islamsk reform- och missionsrörelse. Från en blygsam början i en liten nordindisk by har den växt till en världsomfattande organisation. Den uppges nu ha 10 miljoner medlemmar. Dess mål är att återställa den sanna och ursprungliga Islam, såsom den sista och mest fullkomliga religionen för alla folk, samt skapa fred i världen, sprida Koranen och åstadkomma en andra storhetstid för Islam.

Grundaren av Ahmadiyya-rörelsen är Hazrat Mirza Ghulam Ahmad, som uppfattas som den Messias vilken har utlovats av profeten Muhammed och tidigare profeter.

Den nuvarande kalifen, Mirza Nasir Ahmad, är sonson till grundaren och dennes tredje efterföljare. Han valdes till sitt höga ämbete 1965, vid 56 års ålder, efter sin faders bortgång. Hans fader, som var grundarens son och dennes andre efterföljare, ledde rörelsen i 51 år. Mirza Nasir Ahmad lärde sig som ung hela Koranen utantill och har på grund av det förärats titeln "Hafiz". Från akademiska studier har han betyg i orientalism, grad i filosofi och ekonomi samt en fil kand från Balliol College i Oxford, England. Han har varit rektor för den teologiska fakulteten i Ahmadiyya-rörelsens högkvarter och rektor för Talimul Islam College.

Ahmadiyya-rörelsens svenska center förklarar att all rörelsens rättfärdiga verksamhet "har intensifierats genom Khalifat al-Masihs visa vägledning och hjälpsamma råd. Rörelsen har kunnat öppna nya centra på olika platser i världen. Många sjukhus, kliniker, skolor och högre utbildningsanstalter har öppnats, i synnerhet i vissa delar av Västafrika."

Karakteristiskt för den nuvarande kalifen sägs "allomfattande kärlek till hela mänskligheten" vara.

*

I Sverige finns Nasir Moskén, Tolvskillingsgatan 1, 414 82 Göteborg.

TRANSCENDENTAL MEDITATION — FRI FRÅN GURUDYRKAN OCH UTOPISKA IDÉER

ACEM MEDITATIONSSKOLA

- med kurs i transcendental meditation
- ett alternativ till Maharishirörelsen
- uppbyggt kring västerländskt tänkande och psykologi
- fritt från ceremonier och personkult
- med huvudvikt på undervisning i själva teknikens praktiska utförande (här har Acem unik expertis) — inte på fantastiska och utopiska teorier kring resultatet av meditationen

VAD GER TRANSCENDENTAL MEDITATION?

Efter de första enkla instruktionerna, kan en nybörjare vanligtvis märka resultat i form av god fysisk och psykisk avspänning, samtidigt som han är alert och har ökad energi. Som en naturlig följd av denna "stressupplösning", infinner sig för de flesta en förbättring av sömnbesvär, muskelspänningar, matsmältningsrubbnings m m.

Men för att en djupare karaktärsbearbetning skall äga rum, måste man lära sig att använda tekniken under skiftande inre förhållanden. Detta är en mycket intressant process, och förutsätter en välutvecklad pedagogik för uppföljning utöver nybörjarstadiet, en pedagogik som Acem tills vidare är ensam om att ha utarbetat. Transcendental meditation kan i så fall frigöra människans djupare kreativa impulser, och ge henne en ny förankring i tillvaron.

KOSTNADSFRI INFORMATIONSSERVICE

För närmare information om kurs + kostnadsfritt tillsänt Acems International Newsletter m m, skriv eller ring till:

Ralph och Ingela Sahlberg, S:t Olofsg. 41 A,
753 30 Uppsala, 018-14 64 72
eller Acems huvudkontor:
Acem, Frimannsg 22, N — Oslo 1,
telef: 00947-220 29 59

ACEM
Meditationsskola

Hynek om UFOs

"En massa människor tror att UFO-rapporter beror på folks inbillning", säger astronomen professor J Allen Hynek, "men om det bara vore fråga om inbillning, tror jag att vi skulle få alla sorters spöklika rapporter: skära elefanter, flygande kuber, roterande kyrktorn — Gud vet vad."

Bakom Hyneks arbete med UFO-frågan ligger hans övertygelse att det rör sig om ett verkligt fenomen — som inte kunnat ges någon slutlig förklaring. "En sak är säker", säger han: "UFO-rapporter finns — ingen kan bestrida det. Och jag, bland andra, kan inte längre förneka det som dessa människor berättar. För dem har upplevelserna varit verkliga."

Folk frågar: vad är UFOs för nå-

got? De vill veta. "Men jag måste tala om för dem", säger Hynek: "Ledsen, men jag har inget svar. Allt jag har är frågor — frågor som skulle kunna besvaras genom forskning, om vi hade folk och pengar till det. Utan pengar kan inte ens en vetenskapsman uträtta mycket."

Hynek: "Jag rannsakar mitt minne, men jag kommer inte på något ämne under de senaste trettio åren som satt igång så mycket prat, så många skilda meningar, långa diskussioner och högljudda dispyter som UFOs, och ändå har praktiskt taget inga pengar anslagits till det. Detta framstår för mig som fullständigt paradoxalt."

(Källa: New Age, april 1978)

Sunrise. Engelskspråkig tidskrift från Teosofiska Samfundet – Pasadena. 10 nr/år endast 25:– kr. Skriv gärna och begär gratis ex. från Anne Eek, Eriksbergsgatan 18, 114 30 Sthlm.

PRÖVA!

HANDSTILSANALYS

Kr 15:–
UPPGIV FÖDELSEDATUM
HELMER GISSELMAN
Åsgatan 20 A
840 20 ÅNGE

HANDSTILEN AVSLÖJAR...
egenskaper i djupet av skribentens personlighet.

- en väg till självkännedom
- ett led i Ditt sökande

Grafologisk analys mot postförsäkring 125:–

Sänd en handskriven sida till:

ILD Byrån

Box 220 61, 460 21 Sjuntorp 2

**Rekommendera
SÖKAREN!**

HOROSKOP

Personliga födelsehoroskop tecknas och tolkas. Uppgifter om tid och plats för födelsen erfordras. Mot postförsäkring 65:–, 120:– eller 200:– beroende på utförlighet. Års-horoskop för tolv månader framåt ställs mot 50:–. Även rådgivning och undervisning i astrologi.

Astrolog Per Dahlin

Pl. 1253, 830 43 Ås
Tel. 063/302 39

HOROSKOP

Personligt födelse-
ställes och tolkas. Mot postförsäkring 60:– + porto. En utförligare tolkning 100:– + porto. Rådgivning 60:– + porto. Sänd uppgift om födelsedag, klockslag och födelseort + namn & adress till
Astrolog Kaarina Lahtinen
Dämmegatan 8
252 42 Helsingborg

HOROSKOP

Mini-horoskop 17 sv/kr
Udförligt
personligt horoskop 46 sv/kr
Progressivt årshoroskop 46 sv/kr
Astro-Bladet sendes gratis

Peter Sørensen

Havrevej 12, DK-2700 Brønshøj
Danmark

**Trött?
Spänd?
Krasslig?**

Eller vill du bara ge dig själv något riktigt skönt?

En stunds **massage, zonerapi eller avspänningsbehandling** kan vara vad du behöver. Varför inte prova? Ring Inge-gård Bertilsson 08-41 11 61, för tidsbeställning. Garanti.

BUDDHASASANAFÖRLAGET
Box 5158, 102 44 Stockholm

Skrifter ur den buddhistiska pali-kanon:

Buddhas tal till Sigala
24 sidor, ca 16:–

Buddhas tal till Kalamafolket/ Talet om rätt syn
40 sidor, ca 19:–

Övrigt:

Buddhismen i ett nötskal
av Narada Maha Thera
80 sidor, ca 15:–

Buddhistisk meditation
av Francis Story
32 sidor, ca 7:–

I bokhandeln eller direkt från förlaget

Ja, vad skall man tro?

I Sökarens mycket mättade nummer 6 har redaktören under rubriken VAD KAN MAN TRO? gjort "en snabbgenomgång av flera andliga rörelser, med sina egna, nuvarande, bedömningar av dem". Som sanningssökare med egen, oberoende tidning har han full och ofrånkomlig rätt att hysa sina egna fria och originella – ja, även rabulistiska – synpunkter på alla religionsyttringar som knacker på hans dörr. Är det fö inte just charmen och styrkan med Sökaren att han så gör? En livsåskådning som inte tål kritik är inte mycket att stötta på. – "Tag inte livet alltför allvarligt; du kommer inte levande ur det i alla fall", sa den amerikanske vardagsfilosofen Elbert Hubbard. (Han som lugnt satt kvar i sin däckstol ombord när Lusitania, 1915, sänktes av en tysk ubåt. "Jag kunde aldrig tro detta om tyskar-na", var det sista han sa.)

När detta skrivs kommer jag just från en sommarkurs på Martinus Center på Klint, Själland, där drygt hälften av besökarna var svenskar. Vid en av frågetimmarna hade någon påpasslig läsare av Sökaren lämnat fram en avskrift av SM:s bedömning av Martinus (Thom-sens) skrifter. Karin Brant Nielsen läste upp frågan och svarade ungefär följande:

– Sökarens bedömning av Martinus kosmologi tyder på att den fattats helt med intellektet. När intuitionen kommer in i bilden får man en klarare förståelse av innebörden i böckerna.

Mogens Möller, som samtidigt svarade på frågor, tillade:

– I Livets bok del I säger ju för övrigt Martinus, att "sanningens klarläggande genom Livets bok kommer inte i något fall att utgöra ett mindre försvar för dess motståndare än för alla övriga existerande väsen".

I samma stycke (nr 14) i Livets bok säger Martinus följande om förståelsen och tillägnandet av innehållet i hans kosmologi:

– Då Livets bok blivit given åt en värld, som i hög grad reserverats för väsen med partiska sympati- eller kärleksmanifestationer, kan jag givetvis inte helt förhindra att många – to m bland de yppersta – i början kommer att stå oförstående till den – just emedan den är identisk med en av kulminerande kärleksförmåga reglerad återgivning av den existerande, verkliga, majestätiska världsbilden i all dess balansande, universella enhetsmanifestation.

Och han fortsätter längre fram i samma stycke:

– Men då denna uppfattning inte skapas av deras vilja utan av deras till dato självupplevda erfarenhetsmaterial, och då detta som redan nämnts är av sådan art att det ännu inte kunnat bilda underlag för en kulminerande kärleksförmåga och därför inte kan äga en mot alla fält riktad tolerans, måste dessa väsen eventuellt på flera områden to m vara mina motståndare, helt oberoende av

hur mycket de än kan önska motsatsen.

En person som intuitivt förstått Martinus världsbild men inte hunnit närmare studera den tillfrågades en gång av en ganska skärpt anhängare av en annan andlig rörelse om vad som egentligen var innebörden i Martinus lära.

– Den kan sammanfattas i ett ord, blev svaret: *tolerans*.

Inget litet ord i och för sig att leva upp till.

Agne Windmark

Pyramidkraft finns!

Pyramidkraften har väckt stort intresse, inte bara i Nordamerika, utan dess "vågor" har sedan länge nått Skandinavien kuster både i tidningar, tidskrifter och böcker. 1973 utkom boken *Pyramid Power* av dr Patrick G Flanagan, Phd. Den ger oomtvistliga vetenskapliga bevis för existensen av *energi* i pyramidmodellen. Åtskilliga avhandlingar har sedan dess utkommit, skrivna av välkända forskare världen över.

Forskning om pyramidkraft har gett positiva resultat inte endast på Soyakage-industrins laboratorier i Köpenhamn, utan rapporter från tusentals seriösa amatörforskare från alla samhällslager berättar om överraskande resultat. Ett ökande antal sysselsätter sig på sin fritid med att bygga små modellpyramider för att därefter gå vidare till de så kallade meditationspyramiderna efter att ha hört och upplevt att dessa är en hjälp till botande av sjukdomar och psykiskt lidande. Andra rapporterar att de upplever större frid och harmoni än tidigare.

Naturligtvis är många människor skeptiskt inställda när de först blir konfronterade med en idé eller ett fenomen, och det är förståeligt, men många människor är kroniska skeptiker. En skeptiker i egentlig mening är inte i besittning av *forskaranda*, därför är hans "forskning" på förhand dömd att misslyckas. Det var inte skeptiker som uppfann glödlampan, ångmaskinen eller atomkraftens möjligheter för människan, utan pionjärer, utrustade med entusiasm. Det är denna kombination som skapar resultat. Skeptikern finns inte i första ledet av banbrytare, men däremot finns han i deras kölvatten. Hans skeptiska inställning gör det omöjligt för honom själv att *upprepa* lyckade resultat.

I artikeln *Pyramidkraft – finns det?* hänvisas till Ruth Flynn, vilkens artikel utkom 1973, alltså före vetenskapsmannen dr Patrick Flanagan's avhandling i boken *Pyramid Power*). Artikeln nämner också professor Herman Thiessen. Undertecknad har varit medarbetare på dr Flanagan's laboratorier och har varit med i pyramidforskningen i dess början. Jag har förgäves försökt att få kontakt med professor Thiessen och uppmanat honom att ge en detaljerad rapport om sina försök, men herr Thiessen

förblir tyst. Er artikel refererar också till herr René Vincens. Era läsare erinrar sig säkert hur en författare väckte världens uppmärksamhet med sitt uttalande *Gud är död*... Ack ja – också profeterna har skeptiker i sitt kölvatten. I kölvattnet på de många briljanta pyramidforskarnas vetenskapliga undersökningar finner vi herr René Vincens uttalande *Pyramiden är död*.

Era läsare inbjuds härmed att läsa följande böcker, skrivna av pionjärer inom pyramidforskningen under senare år. De är skrivna på danska och kan beställas från Strubes Forlag, Viby – Sj., Danmark.

Pyramider og pyramidekraft av Red Ebon

Pyramide energi fra universet av Borg Jensen

Med vänlig hälsning

Borg Jensen

Pyramidolog/författare

*) Här läser eller minns Borg Jensen fel. *Pyramidkraft – finns det?* i Sökaren 6, 1978, refererar innehållet i en artikel av Ruth Flynn i den kanadensiska parapsykologiska tidskriften *New Horizons* juni 1977. Flynn nämner huvudsakligen forskning från 1976. Flanagan's bok, som Borg Jensen åberopar sig på, uppges ha utkommit 1973 och har således inte kunnat ta hänsyn till de senaste årens forskning.

SM

Kontakt

Medelålders kvinna önskar brevkontakt för utbyte av tankar i livsfrågor. Är vegetarian och intresserad av parapsykologi, naturen, böcker och för övrigt allt som ger glädje åt livet.

Svar till "Sund livsföring", Sökaren f v b

*

Kvinna 39 år, sammanboende. Andligt sökande. Önskar kontakt med likasinnade. Svar till "Jag behöver er", Sökaren f.v.b.

*

Vi är en pojke och en flicka som tillsammans har börjat vandra på en av sökarnas vägar. Intresset är att försöka utveckla de positiva möjligheter en människa har. Vi skulle uppskatta att komma i kontakt med andra som försöker vandra på en väg mot ljuset.

Ni kan skriva till "Viol", Sökaren f.v.b.

Pris för kontaktannonser: 20 öre per ord + 2:– i eftersändningsavgift, dock tillsammans minst 7:–. Moms inräknad.

Gåvor

Bertil Jonasson, Urshult, 100:–, Hjalmar Kehlman, Farsta, 15:–, Ingrid Andersen, Säfte, 20:–.

Summa kronor 135:–.

Hjärtligt tack! Red

Profeten

Av Sven Rosén

Bhagavad-Gita i ny översättning

Nu finns ännu en svensk översättning av det berömda och älskade hinduiska religionsverket *Bhagavad-Gita*: Proprius förlag har 1977 gett ut en tolkning från engelskan, gjord av Olov Jonason. 1890 utgav teosofen William Q Judge en översättning, och det är den som Jonason har använt sig av. Även Judges kommentarer – som upptar ungefär hälften av verket – har överförts till svenska. För den saken svarar Arne Wettermark.

Jonason har en snygg språkbehandling. Men jag tycker inte om att de i hinduismen centrala begreppen Brahman och Atman översätts. De är grundbegrepp med egenvärde och bör stå kvar oöversatta, men förklaras. Svenska begreppsmotsvarigheter blir aldrig exakta, utan leder tankarna vid sidan av saken, till men för ett rätt förstående av de hinduiska idéerna.

Jonason översätter Brahman – utifrån Judge – med det Högsta Väsentet eller Den Högste. Atman översätter han med jaget (när den individuella själen åsyftas) och Jaget (när översjälen avses). I Astrid Setterwall-Ångströms och Elin Lagerkvists översättning av Upa-

nishaderna används också det svenska ordet Jaget, medan Brahman där får stå kvar oöversatt. Ordet Jaget kommer från engelskans the Self, som även exempelvis Maharishi Mahesh Yogi använder i sin Gita-översättning. Men på mig gör dessa översättningar av viktiga hinduiska begrepp ett egendomligt intryck och försvårar läsningen. När jag hörde Swami Rama Theertha lägga ut vedantaläran, i traditionen från Shankara (se Sökaren 8, 1977) använde han originalorden Brahman och Atman – han översatte inte ens Atman med the Self. Jag menar att detta är riktigt. Vägen till förståelse av Vedanta går inte genom ett "förvästligande" av begreppen Brahman och Atman, eller en uppsplittring av dem i många skilda begrepp som hos Prabhupada utan genom en förståelse av de begreppens innebörd.

Envisas man med att de där sanskritorden skall ersättas med svenska ord, tycker jag man i så fall kan använda Världsanden, eller i vissa fall Anden (för Brahman) och den Individuella anden, eller ibland anden (för Atman).

Bhagavad-Gita är ett religiöst verk

som är värt att noga begrundas. Men för mig framstår ändå Upanishaderna – som jag läst i svensk översättning och urval – som ett djupare verk. Upanishaderna är ren filosofi, men Bhagavad-Gita är epos och mytologi med vissa djupa filosofiska inslag, hängiven dyrkan av mytens Krishna-gestalt och prisandet av krigiska bedrifter.

Bhagavad-Gita ser den yttersta verkligheten som en person: Krishna – på liknande sätt som kristendomen förkunnar att det Absoluta är personen Gud Fader, med Jesus som Hans mänskliga uttrycksform. Upanishaderna däremot ser den högsta verkligheten, det Högsta Brahman, vilket kallas "Det", som något vilket är utan egenskaper. Men Brahman har även en personlig aspekt, och kallas då "Han".

Vedantafilosofins lära om Atman och Brahman tangerar vissa idéer som uppkommer i anslutning till den parapsykologiska forskningen, exempelvis Bill Rolls tanke om psi-fältet, genom vilket alla varelser i djupet av sitt väsen är förenade i Ett.

SM

tillmäter det upplevda verklighet – för honom är det någonting som kommer utifrån". Jag trodde ju att hallucinationer är reella syn- och/eller hörselintryck, som inte tillhör tänkandet utan perceptionerna – fastän subjektiva, falska, inte tillhörande vår gemensamma verklighet. Ett banalt exempel på hallucination: man går i skogen och ser en hund på avstånd; när man kommer närmare finner man att det är en sten. Man har inte tänkt hunden, utan sett den, fastän synintrycket inte rätt återgett den yttre verkligheten utan skapats av psyket i en omtolkning. Det är således en avgörande skillnad mellan om jag tänker, eller fantiserar, "hund", och om jag har en hallucination av en hund. Syn- och hörselhallucinationer är knappast, som ÖB tycks mena, fantasier (i detta ords gängse mening) utan något mycket mer reellt och ofrivilligt, fast kanske med sin rot i psykets dolda skikt.

Tomtar, troll, visioner, gudsuppenbarelser tillhör, liksom hallucinationer, enligt ÖB den privata, inre verkligheten – de är intensiva drömmar, fantasier, som den fantiserande oriktigt förlägger till den yttre verkligheten. Men om man i viss mening kan säga att detta dröms fram, så är det dock av en annan karaktär än nattens och dagens vanliga drömmar – det är mer ofrivilligt och påtagligt.

ÖB nämner "vardagsmystik". "Var-

dagsmystiker är alla vi som haft en eller flera ovanliga upplevelser men inte tar någon större hänsyn till dem eller sätter dem i system", skriver han. Man kan nu definiera mystik på olika sätt. För min del brukar jag tänka att envar religiös människa i grund och botten är en mystiker i den meningen att hon tänker inte i strikt rationella banor utan i ett inre, intellektuellt skådande, i intuitioner, aningar, känslor, bilder. – Om man ser kärleken som universums innersta väsen, då är man en mystiker. Om man tror att det finns en god Gud, då är man mystiker. Om man menar att Jesus är ett uttryck för Guds väsen, då är man mystiker. Och om man sitter en afton och ser på solnedgången samt tänker, anar att det finns något annat och större bortom det man iakttar, då hänger man sig åt mystiska stämningar.

Men blir man en mystiker för att man ser alfer, eller upplever sig ha varit i kontakt med flygande tefat, är medial eller tror sig vara den återfödda jungfru Maria och vill predika? Knappast. Fast det är ju till sist en definitionsfråga. ÖB har en mycket vittomfattande definition av mystik. Han skriver bland annat: "Alla som styrs av inre upplevelser som på något sätt är ovanliga har betraktats som mystiker." – Men ÖB hänför alltför mycket till de "inre" upplevelsernas värld – varvid han likställer dessa inre upplevelser med fantasier.

Till den finaste och mest intressanta visionsmystiken hör väl Ruth Dahléns (Mystiker i Vällingby) upplevelser. Men även de påminner om vad schizofrena människor kan uppleva. ÖB har ett exempel:

"När han kommit ut i skogsbrynet märkte han hur alla färger djupnade och hur det så småningom kom en otrolig strålgans över tingen. Speciellt det vita fick en helt översinnlig karaktär. Blommorna fick sin definitiva form, de stod fullkomligt utstansade och deras färger var glödande. Allt badade i ett underbart ljus, en silvertön över allting. Samtidigt blev ljuden på något sätt fulltoniga, runda, klara och han fylldes av en obeskrivlig ro och kraft. Blev omedelbart på det klara med att detta var något utöver det vanliga, något gudomligt." (Denna upplevelse har alltså ansetts vara ett tecken på sjukdomen schizofreni.)

Både Ruth Dahlén och den schizofrena var mystiker, anser ÖB.

Även om nu ÖB säger att mystiken inte är något sjukligt, så är det åtminstone litet otrevligt (för den mystikinresserade) att det råder ett symptomsläktskap mellan mystik och mental sjukdom.

Mycket mer kunde här skrivas om Örjan Björkhems intressanta bok. Men läs den själv!

SM

Mystik och vanföreställningar

"De klassiska mystikerna och en del mentalsjuka har det gemensamt att de överskridit gränsen för vad omgivningen tillåter som normalt. Det finns dock en bestämd skillnad mellan dem. De klassiska mystikerna har till skillnad från de mentalsjuka blivit trodda. Det de klassiska mystikerna upplevde kom av omgivningen att tillskrivas åtminstone en viss grad av verklighet, fast man visserligen hela tiden var medveten om att det rörde sig om en helt annan verklighet, låt vara högre."

Det är Örjan Björkhem som skriver detta i sin nyutkomna bok *Människan och verkligheten. Om mystiker i dagens Sverige* (Zindermans). Björkhem, som är son till kändne parapsykologipionjären, prästen och läkaren John Björkhem, bedriver sedan 1969 akademiska studier i modern mystik, speciellt med tanke på likheter mellan mystik och psykisk sjukdom. I bokens efterskrift säger han: "Vi har försökt visa vad den mystiska upplevelsen inte är – att det inte rör sig om sjukdom eller bedrägeri, att det inte är ett förkrympt sexuallivs

strålände apoteos, utan att det rör sig om en verklighet." Men detta är nog ett rätt så överraskande påstående för läsaren, när han hunnit så långt i framställningen. För mig synes det som om ÖB visar att mystiken (dvs det som han hänför dit) är mest, men inte endast, vanföreställningar, bland annat med tankar om den egna personens storhet, idéer av sjuklig eller alldeles verklighetsfrämmande karaktär, lanserade på ett överspönt sätt.

Men ÖB:s bok är viktig. Det är av stort intresse för den mystikinresserade att det otvivelaktigt finns betydande likheter mellan mystik och vissa slag av hallucinationer, mentalsjukdom och vanföreställningar. Dessa likheter gäller inte i så hög grad den filosofiska mystiken, som exempelvis Walt Whitmans, men filosofisk mystik (som i första hand är en framresonerad åskådning) behandlar ÖB mycket litet. Den representeras främst av major Leo Wikman, i boken kallad "Gustav", och han torde känna sig ha kommit i ganska underligt sällskap i denna bok.

ÖB utgår från klassiska mystiker inom katolicismen, vilka haft syner och uppenbarelser (hallucinationer i psykiatrins språkbruk) med extas, gråttack och kramper, upplevt sig vara "Kristi brud", trott sig vara språkrör för Gud etc, alltså idéer där "mystikern" uppfattat sig vara Guds speciella favorit, befinna sig i mitten av hela kosmos händelser; och han har hittat ett liknande svenskt fall i vår tid: en kvinna som tror sig vara jungfru Maria återfödd. För min del har jag aldrig tänkt på människor med sådana egenskaper som mystiker. Jag har med mystik mest menat enhetsmystiken, som hos Shankara, Eckhart, Ramakrishna, Martinus, vilka haft ett slags inre intellektuellt skådande (men inte, eller blott delvis, visioner och auditioner).

Om hallucinationer skriver ÖB helt överraskande att "vi inte känner till någonting som antyder att hallucinationens innehåll skulle skilja sig från vanliga människors fantasier, skillnaden ligger i att vi andra har kommit om att vi fantiserar, medan den hallucinerande

Drömmen om paradiset

Många européer har sökt sig till Söderhavet för att finna ett sätt att leva som är naturligare än livet i industrisamhället. En av dessa är författaren Sverre Holmsen, som på 1930-talet i åtta år bodde i Polynesien och skrev flera böcker därifrån, däribland en roman *Sjungande korall* som nu ges ut på nytt av Proprius förlag.

Egentligen är boken en myt om hur en ö, Makatea 200 km nordost om Tahiti, en korrallö på vulkangrund, växer upp ur havet, börjar grönska och slutligen befolkas. I centrum för skildringen står areoierna, ett urgamalt tahitiskt sällskap av konstnärer och sjöfarare, som färdas över havet i sina väldiga dubbelkanoter. Ur deras krets kommer efter en rad dramatiska händelser de första människorna att slå sig ner på Makatea. Tiden är en obestämd forntid då de flesta öarna var befolkade och tahitier genom sina stora skepp hade kontakt med både Nya Guinea och Nya Zeeland.

Under en längre vistelse på Makatea hade författaren en mystisk upplevelse, då han intensivt upplevde alltings enhet, hur vi alla har del i livets utveckling genom årmiljonerna. Han talar i inled-

ningen om människans "binära minne" som är summan av det individuella och det kosmiska minnet. "Vi står inför en värld eller världssjälv-mord. För att nå enhet och harmoni i stället för likriktning och undergång måste vi ur vårt binära minne vaska fram erfarenhetens guldgruva i vår historia – från urhavet och vidare genom raden av gradvis allt mer utvecklade högkulturer. En mosaikbit i detta begrundande är min bok *Sjungande korall*."

Berättelsen har stark lokalfärg, såväl i skildringen av naturen och de atmosfäriska skiftningarna över havet som i det rikliga användandet av tahitiska ord och uttryck. Den har mytens förenkling och stilisering. Människor är goda eller onda beroende på vilka grupper de representerar. Areoierna lever i mycket nära kontakt med naturen och deras vita behärskar sådant som telepati, förmågan att se vad som händer långt borta och konsten att intuitivt finna väg över havet. Likställdheten mellan könen är total. De har beslutat att avstå från avkomma för att inte bidra till överbefolkning på öarna, men kärlek och sex betraktas som viktiga och vär-

defulla delar av tillvaron. De håller diktkonst och musik högt och försörjer sig genom fredlig handel. Andra folk har sökt lösa sina överbefolkningsproblem genom kannibalism och röveri och strider uppstår. Spänningen i boken ökas genom att det på Tahiti uppträder ett maktlystet prästerskap, som bekämpar areoiernas idéer och i orostider ser en möjlighet att dominera samhället genom terror och människooffer. Parallellerna till 30-talets Europa ligger nära till hands.

Sjungande korall är på så sätt en egenartad kombination av aktuell kulturkritik och vision av ett lyckligare samhälle med i egentlig mening fria människor. Den andas också optimism genom sin tro på det godas slutliga seger. Den optimismen har kanske inte blivit lättare att dela sedan första upplagan kom ut, men Sverre Holmsens bok är fortfarande en skön och uppfordrande saga, som både ger en läsupplevelse och något att tänka på.

RUNE JÖNSSON

SM:

AGNOSTICISM

Ordet agnosticism kommer av grek. *gnosis* (insikt) och *a-* (icke). En agnostiker är en människa som anser att man inte kan veta något om Gud och den yttersta verkligheten.

En opinionsundersökare kan, liksom en vanlig nyfiken, fråga: Tror du på Gud? Och ifall den tillfrågade inte börjar krångla med intelligenta motfrågor av typen: Vad menar du med Gud?, så kan tre svarsalternativ erbjudas: ja, nej och vet inte. Den som väljer det första alternativet kan kallas *teist*, den som föredrar det andra *ateist* – och den som stannar för det tredje kan uppfattas som en *agnostiker*.

Det kan, vid en ytlig eftertanke, tyckas som om den som inte vet är en osäker person, eventuellt en dummer, som inte är kapabel att ha en egen ståndpunkt. Men åtminstone en *medveten* agnostiker har en genomtänkt och väl grundad realistisk uppfattning att frågor som rör det absoluta, Gud och tillvarons yttersta principer tillhör det ovetbara.

Agnostikern anses ibland, liksom ateisten, vara en ganska otrevlig typ, en skeptiker som med kalla ögon betraktar livet och människorna och föraktar andras tro. Två många menar ju att det är fint och

riktigt att tro på Gud, medan det är fult och omoraliskt att förneka Gud. Men en agnostiker, och en ateist, kan givetvis ha en lika livsvänlig glimt i ögonen som de bästa av teister. Ja, inte sällan kan otro, eller rentav förtvivlan, vara en god grund för altruism.

Ibland kan man få höra agnostikern beklagas på grund av sin avsaknad av tro. "Du olycklige stackare i din värld utan Gud." Men från agnostikerns synpunkt är teistens tro, som gör honom lycklig, blott en illusion, eftersom det inte finns tillräcklig grund för den. En del människor påstår sig ha erfarenhet av Gud. Vad detta i verkligheten innebär är att de har erfarenhet av sina föreställningar och känslor rörande Gud. Ty teologierna, de allmänna och de privata, säger i princip ingenting om Gud, utan endast någonting om människors idéer om Gud.

Eftersom det nu endast finns *tan-
kar* om Gud, men inga *kunskaper* om Gud, så är vi alla, vare sig vi kallar oss teister, ateister, agnosti-

ker eller något annat, till vår natur – agnostiker. "Om Gud kan man inte uttala sig..."

Men den kristne "tror" ju. Får han inte det? Jo, och just ordet tro (om man menar tro till skillnad från vetande) visar att den troende i grunden är en agnostiker, en som inte vet.

Att vara troende är alltså att vara agnostiker. Den troende har icke-insikten som en botten i sitt medvetande. På den botten bygger han upp ett hus av religiösa föreställningar i vilket han anser sig ta sin andliga bostad. Men grundvalen är alltid den lösa sand som icke-insikten utgör.

Vi lever alla på en agnostisk grund. Men många vill inte vidkännas den grunden, eftersom de är alltför fästade vid det hus som de byggt.

*

Världsalltet är stort – "oändligt stort". Men människan är liten – "oändligt liten". Hur kan hon vara annat än agnostiker?

SÖKAREN

Nr 8 1978 Årgång 15
Adress: Box 3063, 103 61 Stockholm 3
Postgiro: 70 60 47 –8
Bankgiro: 372 –8128
Telefon: 08/69 60 27
Red o ansv utg: Sven Magnusson

Sökaren är en oberoende tidskrift för livsåskådningsfrågor, där skilda meningar kan föras fram.

För varor och tjänster som utbjuds i annonser i denna tidskrift svarar endast annonsörerna själva.

Tryckt hos Smålandspostens Boktr. AB, Växjö 1978

ISSN 0038-0504

PRENUMERATIONSPRISER

Helår (10 nr) 60: –
Halvår 32: –

Annonsspriser (moms tillkommer):
Helsida 650: –, halvsida 400: –, småannonser 15: – per spalt-cm men minst 45: –.

INNEHÅLL:

Anna Nyman:
Edelweiss-Förbundet 2

Örjan Björkhem:
Den vetenskapliga mystiken 5

Jesus dog inte på korset 8

Professor Hans Bender intervjuas 10

Kaj-Peter Wallesten:

Om kritiken av parapsykologin 14

Rolf Ejvegård:

Replik till Nils Wiklund 15

Agne Windmark:

Han lär oss leva nära naturen 16

Per Ragnar:

Reflexioner 19

Jörgen I. Eriksson:

Wilhelm Reichs tankevärld 20

Roland Adlerberth:

Utländsk bokvandring 25

Åsa Freij:

Ett stenkast från Mallorcas barer 29

Bilagor medföljer